

BIBLIOTECA **DIMINERTA**

348
H. G. WELLS

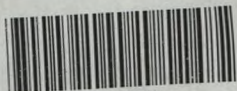
**OUL DE
CRISTAL**

Traducere de ION PAȘA

No. **85**

40686 C
PREȚUL 8 LEI

516564R

BIBLIOTECA „DIMINEAȚA“

H. G. WELLS

348

OUL DE CRISTAL

Traducere de ION PAȘA

40686 C

516.564

EDITURA „ADEVERUL” S. A.
STRADA SĂRINDAR, 9-11

BIENOTECIA DINASTIA

J. D. WELLS

BOUL DE
CRISTAL

INDICED DE 1875

ESTABLISHED 1875
NEW YORK

OUL DE CRISTAL

Anul trecut, mai era încă, nu departe de *Sapte Cadrane*, o mică prăvălie, cu înfățișare cam neplăcută și cu firma zugrăvită în litere galbene pe jumătate șterse: *C. Cave, naturalist și negustor de antichități*. Conținutul vitrinei era foarte curios variat. Ele cuprindeau colți de elefant, un joc necomplet de șah, jucării de sticlă, arme, o cutie cu bobite, două cranii de tigru, un craniu de om, mai multe maimuțe împăiate și mâncate de viermi — una din ele ținând o lampă, — mobile vechi și demodate, un ou de struț murdărit de muște, unelte pentru pescuit, un acvarium gol și foarte murdar. În momentul în care începe această povestire, mai era și o bucată de cristal lustrată în formă de ou și minunat lustruită. Două persoane oprite în fața vitrinei, examinau oul ăsta: un preot înalt și slab, și un tânăr cu barbă neagră, negricios la față și îmbrăcat cuviincios. Tânărul cel negricios vorbea gesticulând cu vioiciune, și părea că doarește foarte mult să-l hotărască pe tovarășul său a cumpăra obiectul.

În timpul ăsta, d. Cave eși din camera din fundul prăvăliei, mestecând încă o bucățică de pâine cu unt dela ceai. Când zări pe cei doi oameni și obiectul atențiunii lor, își pierdu cumpătul. Aruncând peste umăr o privire furisă, se duse încetisor să închidă ușa. D. Cave era un bătrânel cu figura palidă și cu niște ochi ciudați de un albastru apos; avea părul cenușiu și murdar, și purta o redingotă albastră lustruită, o pălărie veche de mătase și pantofi de canava foarte scâlțiați. Incepu să-i pân-dească pe cei doi oameni. Preotul se scotoci până'n fundul buzunarului dela pantalon, examinează un pumn de monede și un surâs plăcut îi descoperi dinții. D. Cave păru și mai pierdut încă, văzându-i că intră în prăvălie.

Preotul, fără altă ceremonie, întrebă cât costă oul de cristal. D. Cave aruncă o privire neliniștită spre camera din fundul prăvăliei și răspunse: „Cinci guinee”. Adresându-se atât tovarășului său cât și d-lui Cave, preotul protestă că prețul era prea mare, și încercă să se tocmească. — Era în adevăr cu mult mai mult decât își propusese d. Cave să ceară când îl pusese întâi în galantar. — D. Cave înaintă până la ușa prăvăliei și o deschise:

— Cinci guinee e ultimul meu preț, — zise el, ca spre a se cruța de plictiseala unei discuții inutile.

În momentul ăsta, o figură feminină apăru deasupra perdelei ce acoperea partea de jos a geamului dela ușa din fundul prăvăliei, și

niște ochi mici priviră curios pe cei doi clienți.

— Cinci guinee, e ultimul meu preț, — repetă d. Cave cu o tremură în glas.

Tânărul cu fața smolită, rămăsese până acum simplu spectator, examinând cu o privire pătrunzătoare pe d. Cave. Deodată spuse:

— Dă-i cinci guinee.

Preotul se întoarse către el spre a vedea dacă vorbea serios, și când privirile îi reveniră asupra d-lui Cave, observă că fața acestuia era foarte palidă.

— E o sumă cam mare, — spuse preotul, și căutându-se în buzunar, începu să-și numere banii. N'avea mai mult de treizeci de shillingi, și trebui să ceară restul tovarășului său cu care părea că este foarte intim. Acesta-i dete timp d-lui Cave să-și adune ideile, și foarte turburat începu să explice că în realitate oul de cristal nu era de vânzare. Natural, cei doi clienți se arătară oarecum surprinși, și-l întrebă pentru ce nu o spusese imediat. D. Cave deveni foarte confuz și se încurcă într-o poveste nu tocmai de crezut, pretinzând că nu putea să vândă oul de cristal în după amiaza aceea, fiindcă deja l reținuse cineva care voia să-l cumpere.

Crezând că dânsul încearcă să mai ridice încă prețul, clienții săi se prefăcură că pleacă. dar în momentul acesta ușa camerei din fundul prăvăliei se deschise și proprietara celor doi ochi mici intră.

Era o femeie corpolentă, cu trăsături vulgare,

mai tânără și mult mai grasă decât d. Cave; mergea greoi și avea fața roșie.

— Cristalul e de vânzare, — afirmă ea, — și cinci guinee e un preț destul de bun. Nu știu ce ți-a venit d-le Cave, de nu primești oferta acestor domni.

D. Cave, grozav de turburat de această erupție, aruncă o privire mânioasă nevastei sale, pe de-asupra ochelarilor, și fără prea multă siguranță, își afirmă dreptul de a-și conduce afacerile așa cum înțelege dânsul. Urmă o ceartă. Cei doi clienți observau scena interesăți și distrați, ajutând din când în când pe d-na Cave cu întrebări și sugestii. D. Cave, foarte încolțit, persistă în povestea imposibilă și încurcată a unui client venit dimineța, și agitația sa deveni penibilă. Dar se încăpățână în contra tuturor cu o extraordinară îndărătnicie. Tânărul oriental puse capăt acestei curioase controverse. El propuse să revină peste două zile — pentru a da pretinsului client, câtva timp, ca să se decidă.

— Și atunci, — zise preotul, — vom insista... Cinci guinee!

D-na Cave își luă sarcina de a scuza pe bărbatul său, explicând că era adesea cam ciudat, și cei doi clienți lăsară perechea să-și continue discuția.

Indată ce fură singuri, d-na Cave își interpelă bărbatul cu o autoritate neobișnuită. Bietul omuleț, tremurând de emoție, se încâlci în poveștile lui, afirmând pe de o parte că avea în

vedere alt cumpărător, și pe de altă parte asigurând-o că oul de cristal valora fără îndoială cincisprezece guinee.

— Atunci, pentru ce n'ai cerut decât cinci ?

— A ! asta-i, în sfârșit o să mă lași să-mi fac afacerile cum înțeleg eu ! — închee d. Cave.

Dl. Cave avea un fiu vitreg și o fiică vitregă cari locuiau la el și seara, la masă, târgul nefăcut fu pus din nou în discuție. Nici unul dintre ei nu avea o idee tocmai bună despre metodele comerciale ale d-lui Cave, dar faptul acesta li se păru culmea nebuniei.

— Sunt sigur că de multe ori n'a vrut să vândă, — zise fiul vitreg, — grăsun fără vlagă, de optsprezece ani.

— Dar cinci guinee ! — adăugă fiica vitregă, tânără persoană înțeleaptă de douăzeci și șase de ani.

Răspunsurile d-lui Cave fură de plâns : nu făcu decât să mormăie câteva afirmații timide bâlbâind că știa el ce are de făcut. Abia isprăvi de mâncat și-l târâră, cu urechile aprinse și cu lacrimi de necaz în dosul ochelarilor, ca să închidă prăvălia pentru noapte.

— Pentru ce dracu, — își zicea el, — am lăsat oul de cristal atâta vreme în vitrină ! Ce nebunie !...

Asta'l supăra mai ales. Multă vreme căută, fără să poată găsi, un mijloc de a evita vânzarea.

După masă, copiii săi vitregi se *gătiră* și eșiră singuri ; soția sa se retrase în etajul de

sus spre a reflecta asupra calităților comerciale ale cristalului, apreciind în acelaș timp calitățile diverse ale zahărului, amestecat cu puțină lămâe și... cu altceva într'un pahar cu apă caldută. D. Cave rămase foarte târziu în prăvălie, sub pretextul de a face câteva miniat-uri de stânci ornamentale în niște acvăriuri vechi, dar în realitate pentru un scop nemărturisit ce se explică dela sine mai târziu. A doua zi, în adevăr, d-na Cave văzu că oul de cristal fusese scos din vitrină și se găsea acum în dosul unui teanc de hârtoage vechi tratând despre pescuitul cu undița. Dânsa îl așază din nou foarte în evidență. Altminteri însă nu mai spuse nimic în această chestie, pentru că o nevralgie puternică o împiedică. Ziua trecu în mod neplăcut. D. Cave, ca să nu vorbim decât de el, era mai distrat ca de obicei și de altfel, extrem de iritabil. După amiază, în timp ce nevastă-sa își făcea siesta zilnică, scoase din nou oul de cristal din vitrină.

A doua zi, d. Cave avu să predea o comandă de rechini, pentru disecciónile unei clinici de spital. În timpul absenței sale, spiritul d-nei Cave reveni asupra cristalului și a celor mai bune mijloace de a cheltui banii câștigați dintr'un asemenea chilipir. Dânsa născocise deja lucruri foarte plăcute, printre cari o rochie de mătase verde pentru ea, și o excursie la Richmond pentru toți; când sgomotul discordant al clopoțelului dela ușa de intrare o chemă în prăvălie. Clientul era un repetitor ce venea

să se plângă că nu se predaseră încă broaștele comandate în ajun. D-na Cave dezaproba cu strășnicie această ramură aparte a comerțului d-lui Cave, așa încât bietul om care-și făcuse reclamația pe un ton cam arțagos, se retrase, după un scurt schimb de cuvinte, într'un mod foarte ceremonios.

Atunci privirile d-nei Cave se îndreptară în chip natural spre vitrină: căci vederea oului de cristal era pentru dânsa siguranța celor cinci guinee și realitatea visurilor sale. Care-i fu mirarea când nu-l mai văzu la locul lui! Se duse să se uite în dosul hârtoagelor după cari'l găsisese în ajun. Nu era; dânsa începu numai de cât să-l caute prin toată prăvălia cu înfrigurare.

Când d. Cave se întoarse pe la două fără un sfert după amiază, găsi prăvălia cam în dezordine, și pe nevastă-sa, plecată în dosul tejghelei, răscolindu-i materialele pentru împăere, într'o stare de spirit absolut exasperată. Fața-i apăru foarte roșie și infuriată când zgomotul clopoțelului anunță întoarcerea bărbatului său; ea îl acuză îndată că *l'a ascuns*.

— Ascuns ce? — întrebă d. Cave.

— Oul de cristal!

Auzind, d. Cave, în aparență strașnic de uimit, se repezi spre vitrină.

— Nu mai e acolo? Mare Dumnezeu! Ce s'a făcut?

În aceeași clipă, fiul vitreg al d-lui Cave, care se'ntorsese cu puțin mai înainte, eși din camera din fundul prăvăliei — înjurând din

belșug : ucenic la un tâmplar din capătul aceleiași străzi și mâncând acasă, era tare furios că nu găsisese masa gata.

Dar când află pierderea oului de cristal, își uită de masă, și furia-i se întoarce asupra tatălui său vitreg. Fără îndoială, prima lor idee fu că-l ascunsese dânsul ; dar d. Cave susținu cu energie că n'avea nici o cunoștință despre soarta oului — punându-i în încurcătură cu această afirmație nedovedită — și ajunse chiar să acuze întâi pe nevastă-sa, apoi pe fiul său vitreg, că l'au luat pentru a-l vinde în propriul lor profit. Astfel începu o discuție extrem de îndârjită și emoționantă, care se termină pentru d-na Cave cu un acces nervos special, ceva între epilepsie și nebunia furioasă și care făcu pe fiul vitreg să întârzie cu jumătate de oră dela atelier. D. Cave se refugie în prăvălie, departe de emoțiunile conjugale.

Seara, subiectul fu luat în discuție, cu mai puțină patimă și dintr'un punct de vedere practic, sub conducerea fiicei vitrege. Masa fu tristă și la sfârșit discuția se schimbă într'o scenă penibilă. D. Cave fu cuprins de o exasperare extremă în aparență, și plecă trântind ușa cu violență. Ceilalți după ce-l batjocoriră cu toții cu o libertate garantată de absența lui, începură să caute din pod și până'n pivniță, ascunzătoarea cristalului.

Ziua următoare, cei doi clienți reveniră. Fură primiți de d-na Cave aproape în lacrimi. Dânsa insinuă că nimeni nu și-ar putea închi-

pui tot ce avusese ea de suferit din partea d-lui Cave, în diferite momente ale pelerinagiului său matrimonial... Făcu totodată și o descriere fantezistă a dispariției oului de cristal. Preotul și Orientalul se priviră și declarară că asta era în adevăr ceva extraordinar; dar cum d-na Cave părea gata să le spună povestea amănuțită a vieții sale, dâșii se pregătiră să plece. Atunci d-na Cave, mai agățându-se încă de o speranță, ceru adresa preotului, pentru ca să le scrie, dacă o putea scoate ceva dela d. Cave. Adresa îi fu dată, dar probabil fu pierdută numai decât. D-na Cave nemai putându-și aminti în urmă nimic, în privința asta.

În seara acestei zile, familia se pare că ajunsese la capătul emoțiilor, și d. Cave, care lipsește toată după amiaza, mănă într'o singurătate mohorâtă ce fu pentru el un contrast plăcut față de controversele violente din zilele precedente. Câtva timp, relațiile dintre membrii familiei Cave, fură destul de încordate. Dar nici oul de cristal, nici pretinsul client, nu reapărură.

Acum, fără să mai ocolim, trebuie să admitem că d. Cave era un mincinos. Dâșul știa perfect de bine unde se găsea oul de cristal, fiindcă-l încredințase spre păstrare d-lui Jacoby Wace, ajutor-preparator la St-Catherine's Hospital, Westbourne Street. Era așezat pe o etajeră, acoperit în parte de o bucată de catifea neagră, lângă o sticlă de whisky american. La dreptul vorbind, dela d. Wace am aflat amă-

nuntele pe care se întemeiază această povestire. D. Cave adusese oul la spital, ascuns în sacul ce conținea rechinii și stăruise pe lângă tânărul învățat să i-l păstreze. D. Wace fu cam nedumerit la început. El avea legături aparte cu d. Cave. O anumită aplecare pentru oamenii bizari, îl făcuse să invite de multe ori la dânsul pe bătrân, ca să fumeze și să bea, și să-și desvolte ideile sale mai mult hazlii, asupra vieții în general și a nevestei sale în particular. D. Wace întâlnea și dânsul pe d-na Cave, când trecea să facă vreo comandă și d. Cave lipsea. El știa ce chinuri veșnice trebuia să îndure bietul om; și după ce cumpăni urmările, se hotărî să dea adăpost oului. D. Cave făgădui să-i lămurească altă dată mai pe larg motivele dragostei sale deosebite pentru oul de cristal, și vorbi deslușit despre niște viziuni pe cari le zărea. El veni din nou la d. Wace, chiar în aceeași seară.

Istorisi o poveste complicată. Oul de cristal, zise el, ajunsese în posesia sa împreună cu alte obiecte cumpărate după moartea unui confrate, și neștiind care ar putea să fie valoarea lui exactă, îl etichetase zece shillingi. Il ținu astfel mai multe luni și se gândea să-i micșoreze prețul, când făcu o descoperire stranie.

Pe vremea aceea, sănătatea sa era foarte zdruncinată — trebuie să se știe că în tot timpul afacerii acesteia, starea sa fizică fu foarte subredă — și dânsul era tare necăjit din cauza neglijențelor și chiar a răului tratament pe

care-l suferea din partea nevastei sale și a copiilor ei. Nevastă-sa era înfumurată, năbădăioasă, nesimțitoare ; avea și o vădită aplecare mereu crescândă pentru diferite băuturi. Fiica sa vitregă era meschină și pretențioasă, iar fiul său vitreg căpătase față de dânsul o ură puternică pe care nu scăpa nici o ocazie să și-o arate. Cerințele negoțului cădeau toate în sarcina lui, și d. Wace nu crede că era cumpătat absolut în toate împrejurările. Debutase cu o situație frumușică, după ce primise oarecare educație, și suferea săptămâni întregi de ipo-hondrie și de insomnii. Fiindu-i frică să nu-și deranjeze familia, când frământarea gândurilor îi devenea nesuferită, se strecura din pat fără să-și trezească soția, și rătăcea prin casă; într'o dimineață, pe la trei noaptea, spre sfârșitul lui August, întâmplarea-l duse în prăvălie.

Deranjată, prăfuită și murdară, camera era întunecoasă de nepătruns ; numai într'un ungher zări o lumină neobișnuită. Apropiindu-se, descoperi că era oul de cristal, într'un colț al teșghelei, lângă vitrină. O rază subțire pătrundea printr'o crăpătură a oblonului, lovea obiectul, și părea că-i umple în întregime interiorul, ca să zicem așa.

D. Cave se gândi că aceasta nu era în conformitate cu legile optice așa cum și le amintea el. Dânsul își putea închipui razele refractate de cristal până la un focar interior, dar această difuziune a luminei îi turbura concepțiu-

nile despre fenomenele fizice. Se dete foarte aproape de oul de cristal, examinându-l în toate senzurile cu o subită redeşeptare a curiozității științifice, care în tinerețe determinase alegerea profesiei sale. Fu uimit găsiind că lumina nu era constantă, ci varia după substanța interioară a oului, ca și când obiectul ar fi fost o sferă găurită și umplută cu aburi luminoși. Invârtindu-se împrejurul lui spre a-l vedea sub toate înfățișările, băgă de seamă deodată că se găsea între rază și ou, și cristalul totuși rămânea luminos. Foarte mirat, îl luă și îl duse în colțul cel mai întunecos al prăvăliei. Oul rămase strălucitor timp de patru sau cinci minute, apoi păli încet și se stinse. Il puse iarăși sub dunga îngustă de lumină unde și recăpătă aproape imediat toată strălucirea.

Până aici, cel puțin, d. Wace putu să verifice în urmă povestirea interesantă a d-lui Cave. În diferite rânduri ținu el însuși cristalul sub o rază de lumină (care trebuia să aibă un diametru mai mic de un milimetru), și în obscuritatea perfectă, produsă printr'un înveliș de catifea, cristalul, fără nici un fel de indoială, apărea slab fosforescent. strălucirea asta totuși se pare că era de un fel neobișnuit și nu tot una de vizibilă pentru toți ochii, căci d. Harbinger — al cărui nume e cunoscut tuturor cititorilor de lucrări științifice — fu absolut incapabil să vadă cea mai mică lumină. Și însăși puterea de viziune a d-lui Wace era

cu mult inferioară aceleia a d-lui Cave. Chiar pentru d. Cave puterea aceasta varia considerabil: viziunea sa era mai puternică în momentele de mare slăbiciune și oboseală.

Dela început, această lumină în oul de cristal, exercită asupra d-lui Cave o fascinație curioasă. Faptul că nu împărtăși nici unei ființe omenesti curioasele sale observații, ne spune mult mai mult asupra singurătății sufletului său, decât un volum întreg de fraze patetice. Se pare că trăise într'o atmosferă de răutate atât de meschină, încât dezvăluind existența unei plăceri și-ar fi riscat pierzania. Dânsul mai făcu observația că pe măsură ce zorile se iveau și lumina din cameră sporea, oul de cristal, după toate aparențele, devenea neluminos. Câtva timp nu fu în stare să vadă nimic în interior, decât seara, în colțurile întunecoase ale prăvăliei.

Dar îi veni în minte să întrebuinteze o bucată veche de catifea neagră, pe care expunea o colecție de minerale; îndoind-o și punându-și-o pe deasupra capului și a mâinilor, putea să zărească mișcarea luminoasă din interiorul cristalului, chiar în timpul zilei. Lucra cu multă prudență de frică să nu-l descopere nevastă-sa, și nu se deda acestei ocupații decât după amiază și cu grije, sub tejghea, în timpul cât nevastă-sa își făcea siesta. Intr'o zi, întorcând cristalul în mâini, văzu ceva. Trecu ca un fulger, dar el avu impresia că obiectul îi desvăluise, pentru o clipă, existența unui și-

nut vast, nemărginit și straniu ; și mai întorcându-l încă, în clipa în care lumina se stinge, avu din nou aceeași viziune.

Ar fi plictisitor și nefolositor să se arate toate fazele descoperirii d-lui Cave, începând din momentul ăsta. E destul să se știe că urmarea fu aceasta : când îl priveai sub un unghiu de aproape 137 grade față de direcția razei luminoase, oul de cristal oferea tabloul deslușit și statornic al unui ținut întins și ciudat. Nu era de loc o viziune himerică ; îți dădea impresia clară a realității, și cu cât lumina era mai mare, cu atât ținutul apărea mai real și mai temeinic. Era un tablou mișcător : adică anumite obiecte se mișcau, dar încet și într'un chip ordonat, ca niște lucruri reale ; și după direcția în care îl luminai sau îl observai, tabloul se schimba deasemeni. La dreptul vorbind, trebuie să se fi produs acelaș efect ca și când te-ai fi uitat la o privescătoare printr'o sticlă ovală, întorcând-o în toate felurile pentru a obține înfățișări diferite.

D. Wace m'a incredințat că descrierile d-lui Cave erau pline de amănunte foarte precise, și absolut lipsite de orice emoțiuni din acele particulare halucinațiilor. Dar trebuie să amintim că toate silințele d-lui Wace de a vedea aceste lucruri tot așa de clar, în slaba opalescență a cristalului, fură cu totul zadarnice, în orișice fel încercă. Inșă diferențele de intensitate a impresiunilor primite de cei doi oameni, erau foarte mari, și e foarte ușor de în-

Jeles că ceea ce pentru d. Cave era o viziune clară, să nu fie decât o simplă nebulozitate pentru d. Wace.

Intotdeauna d. Cave făcea descrierea unei câmpii întinse, pe care i se părea mereu că o vede dela o înălțime mare, ca dintr'un turn, sau de pe un catarg. Spre răsărit și spre apus, la foarte mare depărtare, câmpia era mărginită de stânci înalte și roșietice cari îi aminteau niște stânci văzute într'un tablou; dar care era tabloul ăsta, d. Wace n'a putut să afle. Stâncile acestea mergeau spre nord și spre sud, — d. Cave recunoștea punctele cardinale după stelele vizibile în timpul nopții, — și se îndepărtau aproape în linie dreaptă pierzându-se în ceturile din depărtare mai înainte de a se întâlni. În timpul primei sale viziuni, dânsul era mai aproape de lanțul de răsărit al stâncilor, deasupra căruia răsăria soarele; întunecate pe fondul luminos, și gălbui la umbră, apărură luându-și zborul o mulțime de forme pe cari d. Cave le socoti drept păsări. Sub aceste ființe se 'ntindea un mare șir de clădiri; i se părea mereu că le privește dela o mare înălțime, și cu cât se apropiau de marginile neclare și răsfrânte ale tabloului deveneau mai nedesluite. Mai erau și arbori cu forme și culori curioase; unul mare, verde aprins și unul cenușiu, delicat, pe malul unui canal larg și sclipitor. Un mare obiect frumos colorat traversă deodată peisagiul. Dar pentru prima oară când văzu d. Cave aceste lucruri, fură numai

străfulgerări repezi ; mâinile-i tremurau, capul i se clătina, viziunea avea întreruperi, apoi devenea cețoasă și nedeslușită, și la început îi fu foarte greu să regăsească viziunea odată ce pierdea direcția.

A doua viziune clară, care se produse aproape la o săptămână după cea dintâi, răstimpul acesta neîngăduindu-i decât ochiade ispititoare și câteva experiențe utile, îl făcu să vadă valea în toată lungimea ei. Infățișarea era diferită, dar el avea o curioasă incredințare — pe care observațiile sale următoare o îndreptățiră cu prisosință — că vedea lumea aceasta stranie rămânând el însuși în acelaș loc, deși privea în altă direcție. Vedea acum în perspectivă fațada mării clădiri căreia-i văzuse la început acoperișul. Recunoștea acoperișul. Dinaintea fațadei era o terasă masivă și foarte lungă, iar pe la mijlocul terasei, din loc în loc, se găseau un fel de catarguri foarte înalte dar elegante, având în vârf niște obiecte mici și strălucitoare în care se reflecta soarele apunând. Insemnătatea acestor mici obiecte nu-i trecu prin minte d-lui Cave decât ceva mai târziu, atunci când deseria d-lui Wace cele ce vedea. În fața terasei era un desiș cu o vegetație din cele mai plăcute și mai îmbelșugate, din colo de care se găsea o pajiște largă înverzită, unde se odihneau oarecari făpturi foarte mari, în formă de cărbuși, dar nemăsurat mai mari. Dincolo de pajiștea asta era o șosea de piatră roșietică împodobită foarte bogat, și după ea se întindea, dea-

lungul văei, mergând exact paralele cu stâncile din depărtare, un curs de apă lat și sclipicios, mărginit de trestii mari și roșii. Aerul părea plin de batalioane de păsări zburând în curbe maestoase, și pe celălalt mal al râului, se ridicau o mulțime de clădiri, colorate bogat și scânteind de rețele și de tablii metalice, în mijlocul unei păduri de arbori acoperiți cu mușchi și licheni. Deodată ceva păru că se zbate des prin fața viziunii sale, ca bătaile unei aripi sau ale unui evantaliu plin de pozoabe, și o figură, sau mai bine zis partea superioară a unei figuri cu ochii mari, se apropie de a sa, ca și când s'ar fi găsit de partea cealaltă a cristalului. D. Cave fu atât de înspăimântat și atât de surprins de realitatea desăvârșită a acestor ochi, încât făcu o mișcare bruscă din cap spre a privi îndărătul cristalului. Era așa de absorbit în contemplația sa încât fu foarte mirat găsindu-se în întunericul rece al prăvălioarei, cu mirosul ei obișnuit de methol, de mușgai și de aer închis. Și pe când tot clipea din ochi, iluminarea cristalului slăbi și se stinse.

Astfel fură primele impresiuni generale ale d-lui Cave. Povestirea e ciudat de amănunțită și de pozitivă. Încă dela început, când valea-i apăru numai o clipă, imaginația-i fu izbită în chip ciudat; și când începu să distingă amănuntele scenei ce vedea, uimirea sa se transformă într'o curiozitate pătimașă. Se ocupa de afaceri nepăsător și distrat, negândindu-se decât

la momentul când s'ar putea întoarce la contemplarea sa. Atunci veni ră, la vreo câteva săptămâni după prima sa viziune, cei doi clienți, zbu ciumul și emoția pe cari i le cauză oferta lor, chipul în care scăpase de primejdie oul de cristal, și toate celelalte întâmplări istorisite.

Atâta cât fu secretul d-lui Cavé, oul de cristal rămase numai o minune, pe care o privești și o admiri într'ascuns, așa cum se furișează un copil într'o grădină interzisă. Dar d. Wace, în calitatea sa de tânăr învățat experimentator, are deprinderi sufletești deosebit de lucide și logice. Îndată ce află povestea oului de cristal, și după ce văzu chiar cu ochii săi fosforescența cristalului, fu sigur că erau în adevăr probe în sprijinul spuselor d-lui Cave și începu să urmărească sistematic problema. D. Cave deălftel era foarte nerăbdător să-și desfete ochii la vederea acestui ținut feeric, și venea în toate seriile dela opt și jumătate până la zece și jumătate, și uneori chiar ziua în absența d-lui Wace. Venea deasemeni Duminicile după amiază. La început, d. Wace luă note numeroase și metodei sale științifice se datorește relațiunea dintre orientarea viziunii și direcția după care intra în oul de cristal raza de lumină. Inchizând oul într'o cutie la care nu lăsase decât o mică deschizătură pentru o rază, și înlocuind perdelele cenușii dela fereastră cu o pânză groasă neagră, îmbunătăți foarte mult condițiunile

observațiunei; așa că în puțină vreme putură examina valea în orice direcțiune voiau.

După ce-am descurcat astfel calea, putem să facem o descriere sumară a lumii vizionare pe care o închidea cristalul. Experiențele pe cari le vom arăta, fură făcute întotdeauna de d. Cave și metoda sa neschimbată fu să observe cristalul și să istorisească ce vedea, în timp ce d. Wace (care, ca orice om de știință, știa să scrie pe întuneric) însemna pe scurt cuvintele sale. Când cristalul se întuneca, îl puneau din nou în cutie într'o poziție potrivită și aprindeau lumina electrică. D. Wace puneă întrebări și sugera observații pentru lămurirea punctelor neclarificate. La dreptul vorbind, nimic nu putea să fie mai vădit și mai puțin vizionar.

Atenția d-lui Cave fu repede atrasă de ființele inaripate pe cari le văzuse în număr atât de mare în toate viziunile sale precedente. Primele sale impresiuni fură modificate în curând, și câtăva vreme socoti că aceste făpturi puteau să fie o specie de lilieci de zi. Apoi se gândi, destul de caraghios, că ar putea să fie cheruvimi. Capetele lor erau rotunde și ciudat de ome-nești, și fără îndoială ochii uneia din ele îl speriaseră așa de mult în timpul celei de a doua observațiuni. Aveau aripi mari argintate, fără pene dar scânteetoare ca solzii peștilor și chiar cu reflexe fine; aceste aripi nu erau construite după planul obișnuit al aripilor dela pasări sau dela lilieci, ci susținute de o membrană curbă

care radia din corp — un fel de aripi de fluturare curbate pare c'ar exprima mai exact înfățișarea lor. Corpul era mic, și înzestrat cu două mănunchiuri de organe pentru apucat, cari semănau cu niște tentacule lungi. Și oricât de greu de crezut i se păru la început d-lui Wace, până într'un sfârșit nu se mai putu împotrivi convingerei, că marile clădiri aproape ome-nești și mărețele grădini cari făceau așa de minunată valea cea largă, aparțineau creaturilor acestora. D. Cave băgă de seamă, între alte particularități, că, clădirile n'aveau uși și că marile ferestre circulare totdeauna deschise, serveau de intrare și eșire acestor ființe înaripate. Se așezau pe tentaculele lor, își strângeau aripile și săreau înăuntru. Printre ele se găseau o mulțime de alte făpturi cu aripi mai mici, semănând cu niște libelule mari sau cu niște cărăbuși înaripați, iar în mijlocul ierbei, tânjeau lenevos cărăbușii uriași fără aripi și strălucitori. Pe șosele apoi, și pe terase, topăiau pe mănunchiurile lor de tentacule, părând foarte ocupate, alte creaturi cu capul mare, de felul celor cu aripele mari, dar lipsite de aceste apendice.

A mai fost vorba despre obiectele strălucitoare din vârful catargurilor înfipte pe terasele clădirei celei mai apropiate. Intr'o zi cu viziunea deosebit de clară, după ce examinase neclintit unul din aceste catarguri, îi trecu prin minte d-lui Cave, că obiectul strălucitor din vârful lui era un ou de cristal absolut la fel cu

acela în care privea dânsul; și o cercetare mai atentă îl incredință că fiecare catarg — și se vedeau vre-o douăzeci — suporta un obiect de aceeaș natură.

Câteodată se ridica până la unul din ele, vreună din marile creaturi zburătoare și apoi, strângându-și aripile și încolăcindu-și mai multe tentacule împrejurul catargului, privea câțva timp țintă în cristal, uneori cincisprezece minute. O serie de observații, sugerate de d. Wace, convinse pe cei doi observatori, că în ceea ce privește lumea aceasta vizionară, cristalul în care priveau dânsii, se găsea în realitate în vârful ultimului catarg al terasei; și că cel puțin odată, unul din locuitorii celeilalte lumi, examinase figura d-lui Cave pe când acesta își făcea observațiile.

Trebue să admitem acum una din aceste două teze: oul de cristal al d-lui Cave se găsea deodată în două lumi și în timp ce era mutat din loc în loc în una, rămânea nemîșcat în cealaltă, lucru ce pare cu totul absurd; sau mai de grabă, avea vreo legătură specială de simpatie cu un alt ou de cristal, exact la fel, din cealaltă lume, așa încât ce se reflecta în interiorul unuia în lumea noastră, era vizibil, în anumite condițiuni, pentru un observator, în cristalul din lumea cealaltă și *vice-versa*. În prezent e adevărat nu știm de loc cum ar putea să aibă o asemenea legătură două ovoide de cristal; dar știm des-tule în vremea noastră ca să înțelegem că lu-

crul ăsta nu-i absolut imposibil. Ipoteza a două ovoide de cristal în legătură unul cu altul, este presupunerea făcută de d. Wace, și după mine cel puțin, pare foarte admisibilă.

Unde se găsea cealaltă lume? Inteligența ageră a d-lui Wace, isbuti să arunce oarecare lumină și asupra acestei chestiuni. După apusul soarelui, cerul se întuneca repede acolo, — crepusculul ținea foarte puțin — și stelele apăreau. Erau aceleași pe cari le vedem și noi, alcătuind aceleași constelații. D. Cave recunoscu Carul, Cloșca cu pui, pe Aldebaran și pe Sirius: așa în cât cealaltă lume trebuia să se găsească undeva în sistemul solar, și la cel mult câteva sute de milioane de mile de a noastră. După această indicație, d. Wace mai află că cerul nocturn era de un albastru mai închis chiar decât cerul nostru de iarnă, că soarele părea ceva mai mic, și că erau două luni, asemănătoare cu a noastră, dar mai mici și cu altă înfățișare; una din ele se mișca atât de repede, încât observând-o îi distingeai deslușit mișcarea. Lunile acestea nu se înălțau niciodată prea sus pe cer, ei dispăreau îndată ce răsăreau; așa dar la fiecare revoluție erau eclipsate din cauza prea marei apropieri de planeta lor. Și toate acestea corespund perfect — fără ca d. Cave să fi știut ceva — cu ce trebuie să fie condițiile de existență pe Marte.

La dreptul vorbind, pare o concluzie foarte admisibilă, că privind în oul ăsta de cristal, d. Cave să fi văzut în realitate planeta Mart și lo-

cuitorii ei. Și dacă e așa, atunci steaua de seară care scliffea cu atâta strălucire pe cerul acestei viziuni îndepărtate, nu era nici mai mult nici mai puțin decât cunoscutul nostru Pământ.

Câtăva vreme, Martienii — dacă erau Martieni — nu părură să fi remarcat inspecțiunile d-lui Cave. În diferite rânduri unul din ei se apropie, dar se depărtă aproape numai decât, ca și când nu găsisse viziunea multumitoare. D. Cave putu deci să observe felul de a fi al acestor ființe înaripate, fără să fie turburat de atențiunea lor, și cu toate că descrierile sale fură fără îndoială vagi și fragmentare, rămaseră însă foarte sugestive. Inchipuiți-vă ce impresiune ar avea despre oménire, un observator Martian, care după o serie de pregătiri greoaie și cu o ostenală teribilă a ochilor, ar izbuti să examineze Londra din înaltul clopotniței bisericeii St.-Martin, în timpul unor perioade de cel mult patru minute deodată. D. Cave nu știu să spună dacă Martienii înaripați erau tot ca și Martienii ce țopăiau pe șosele și pe terase, și dacă aceștia din urmă puteau să îmbrace aripi după voe. În mai multe rânduri văzu printre licheni, un oarecare număr de bipede neîndemânatece; amintind în chip vag maimuțele și având corpurile albe în parte transparente. Odată, câteva fugiră din fața unuia dintre Martienii săltăreți cu capul rotund, care prinse cu tentaculele pe una din ființele acestea; dar în acea clipă spectacolul se șterse brusc, lăsând

pe d. Cave în întineric și frământat de dorința de a ști mai mult. Altădată, ceva enorm pe care d. Cave îl luă la început drept o insectă gigantică, apăru înaintând cu o repeziciune extraordinară dealungul șoselei canalului. Când se apropie, d. Cave recunoscă că era un mecanism foarte complicat de metal lucios. Apoi, când vru să-l examineze din nou, îl pierdu din vedere.

În curând d. Wace avu ambiția să atragă atenția Martienilor; și prima oară când ochii ciudați ai unuia din ei apărură în oul de cristal, d. Cave începu să strige, făcu o săritură înapoi, și luminând camera imediat, dânsii începură să gesticuleze așa încât să sugereze ideea unor semnale. Dar când d. Cave se reîntoarse să examineze cristalul, Martianul nu mai era acolo.

Observațiunile acestea se continuară în prima jumătate a lui Noembrie, și la epoca asta, d. Cave presupunând că bănuelile familiei sale cu privire la cristal se potoliseră, riscă să-l ia și să-l ducă din nou la dânsul acasă, spre a se consola în timpul zilei sau seara, când se va prezenta ocazia, cu ceea ce devenise repede lucrul cel mai real al existenței sale. În Decembrie, d. Wace avu foarte mult de lucru din cauza unui examen apropiat; fără voe ședințele fură suspendate pentru o săptămână, și timp de zece sau unsprezece zile — el nu poate preciza mai bine — d. Wace nu văzu pe d. Cave. Atunci îl prinse grija, și intrucât nu-

mărul lucrărilor sale scăzuse, luă drumul către *Şapte Cadrane*. La colţul străzei, văzu o bloane la galantarul unui păsărar, apoi la atelierul unui cismar. Prăvălia d-lui Cave era închisă.

Bătu şi uşa fu deschisă de fiul vitreg în do-
liu; acesta chemă numaidecât pe d-na Cave,
care era înfăşurată în voaluri înfoete de vădu-
vă, de cea mai bună calitate şi de cel mai im-
punător model. Fără mare surpriză, d. Wace
află că d. Cave murise şi fusese înmormântat.
Văduva era în lacrimi şi cu vocea cam îngro-
şată. Se întorcea chiar atunci dela Highgate.
Spiritul îi era ocupat de proiecte pentru viitor,
şi de amănuntele înmormântărei pompoase;
dar d. Wace putu totuşi să afle împrejurările
morţii d-lui Cave. În ziua ce urmă după ul-
tima sa vizită la d. Wace, foarte de dimineaţă,
fusese găsit mort în prăvălie, cu oul de cristal
strâns puternic în mâinele-i reci şi crispate.
Figura-i era surâzătoare, adăugă d-na Cave, şi
la picioarele lui, pe parchet, era o bucată de
catifea neagră. Murise cel puţin de cinci sau
şase ore când l-au găsit.

Noutatea îl mâhni mult pe d. Wace, şi el îşi
făcu muştrări amare că a neglijat simptomele
atât de evidente ale boalei bătrânului. Dar
principala sa îngrijorare fu pentru oul de cris-
tal. Făcu vreo câteva aluziuni delicate, căci cu-
noştea maniile d-nei Cave şi rămase increme-
nit aflând că era vândut.

Prima mişcare a d-nei Cave, îndată ce cor-

pul bărbatului ei fu ridicat în camera sa, a fost să scrie căpiatului celuia de preot, care oferise o sumă așa de însemnată pentru cristal, și să-l informeze că regăsise oul. Dar după cercetări inversunate, la cari luase parte și fiicăsa, trebui să se convingă de pierderea adresei. Cum dânsa nu avea mijloacele necesare pentru a plânge și înmormânta pe d. Cave cu toată pompa cuvenită demnității unui vechiu locuitor din *Sapte Cadrane*, făcuse apel la un alt naturalist pe care-l cunoștea. El consimțise să ia o parte din mărfuri, după estimația lor. Estimația fu făcută de dânsul, și oul de cristal fu cuprins în unul din loturi. După câteva condoleanțe cuviincioase, cam grăbite poate, d. Wace se duse 'n pripă la naturalist. Dar acolo, află că oul de cristal fusese vândut unui domn înalt și brunet, îmbrăcat în gri.

Aici se termină brusc faptele materiale ale acestei povestiri curioase, și pentru mine cel puțin, foarte sugestive. Naturalistul nu știa cine era domnul acela înalt și brun și nu-l observase cu destulă atenție pentru a-l descrie amănunțit. Nu știu să spună nici în ce parte se îndreptase clientul său părăsind prăvălia. O bucată de vreme d. Wace rămase acolo, încercând răbdarea negustorului prin întrebări desperate, și dând curs liber propriei sale exasperări. În fine se hotărî deodată, și înțelegând că chestiunea îi scăpase din mână, dispărând ca o viziune în umbră, se reîntoarse acasă, puțin cam mirat că găsește încă pipăi-

bile și vizibile, pe masa încărcată, notele pe cari le luase.

Natural, era foarte contrariat și necăjit. Mai făcu o a doua vizită, tot fără efect, la negustor, apoi recurse la anunțuri în periodicele cari ar fi putut să ajungă în mâinile colecționarilor de curiozități. Trimise de asemeni scrisori la *Daily Chronicle* și la *Nature*; dar aceste două reviste, bănuind vre-o mistificație, îi cerură, înainte de a le publica, să se gândească bine la ce făcea, și îi dădură chiar a înțelege că o poveste atât de stranie ar putea să-i dăuneze reputația științifică. De altfel trebui să-și reinceapă din nou lucrările, în grabă; așa că după câteva săptămâni, trebui să părăsească fără voce căutarea oului de cristal, mai întrebând numai întâmplător pe câțiva negustori; și din această zi ovoidul rămase de negăsit. Câteodată totuși, dânsul îmi povestește, și-l cred fără greutate, că-l cuprinde un adevărat delir, care-l face să-și părăsească cele mai grabnice ocupații și să reia cercetările.

Fie că va rămâne sau nu pierdut pentru totdeauna, constituția și origina oului de cristal sunt lucruri tot atât de problematice în momentul de față. Dacă ar fi fost cumpărat de un colecționar, cercetările d-lui Wace ar fi trebuit să ajungă la cunoștința cumpărătorului prin intermediul negustorilor. D. Wace a izbutit totuși să găsească pe preotul și orientatul d-lui Cave — cari nu sunt decât Reverendul James Larker și Prințul Bosso Kuni din

Java. Prințul nu avusese alte motive decât simpla curiozitate și extravaganța sa. Nu dorește atât de mult să cumpere cristalul, decât pentru că d. Cave se îndărătnicea să nu-l vândă. Probabil de asemeni că și al doilea cumpărător a fost un simplu amator de ocazie și nicidecum un colecționar; și după câte putem presupune, oul de cristal se găsește acum numai la câteva sute de metri poate de locul în care mă găsesc, ca bibelou în vreun salon, sau ca presse-papier; și se prea poate ca însemnatele-i proprietăți să fi rămas necunoscute proprietarului său actual. La dreptul vorbind, ideia unei asemenea posibilități m'a făcut să istorisesc povestirea aceasta într'o formă care o va face să fie citită ca un lucru foarte natural.

Ideile mele personale asupra acestui subiect sunt de fapt acele ale d-lui Wace. Cred că ovoidul de cristal de pe catargul din Marte, și acel al d-lui Cave se găsesc într'un oarecare raport fizic, până'n prezent absolut inexplicabil; mai mult chiar amândoi credem că cristalul terestru, trebuie să fi fost trimis din această planetă la noi — poate într'un trecut foarte îndepărtat — pentruca Martienii să arunce câte-o ochire asupra îndeletnicirilor noastre. Deasemeni, se poate ca și corespondențele ovoidelor de cristal de pe celelalte catarguri să fie răspândite pe globul nostru. În orice caz, nici o ipoteză de halucinație nu poate explica aceste fapte.

POARTA DIN ZID

Acum vre-o trei luni aproape, într'o seară de destăinuiri, Lionel Wallace îmi istorisi povestea porței din zid, și am rămas convins atunci că întâmplarea era adevărată, cel puțin în ceea ce-l privea pe el.

Fusese de-o simplitate atât de convingătoare încât n'aș fi putut să nu-l cred. Dar a doua zi, mă trezii într'o altă atmosferă, și lenevind în pat, îmi amintii cuvintele lui, desbrăcate acum de farmecul glasului său încet și grav. Nu mai era atmosfera nehotărâtă care ne învăluise în ajun, nici lumina pe care abat-jour-ul o trimetea ca prin sită asupra obiectelor luxoase de pe masă, asupra argintăriei, a cristalelelor și a feței de masă, asupra rămășițelor desertului, lucruri ce alcătuiau un colț de lume scaldat în lumină și aproape desprins de realitatea zilnică. Povestirea sa, mi se părea acum absolut de necrezut.

— A vrut să mă mistifice, — îmi zisei. — Și cu câtă meșteșugire!... Nu m'aș fi așteptat la asta, mai ales din partea lui!

Puțin în urmă, sorbindu-mi cu mici înghi-

lituri paharul cu ceai, incercai să-mi explic impresiunea aceasta de realitate care mă nedumerea atât de mult la amintirea destăinuirilor sale inadmisibile. Am tras concluzia că trebuia să bănuiesc, să presupun, să ghicesc,—nici nu știu ce termen să întrebuițez, — unele aventuri pe cari dânsul nu le-ar fi putut mărturisi în altfel.

Cum aş mai putea recurge și acum la această explicație? Mi-am învins toate îndoelile. Iar astăzi, cred cum am crezut și în seara aceea grozavă, că Wallace mi-a spus numai adevărul, dezvăluindu-mi secretul său. Dar n'aș putea fi sigur dacă văzuse în realitate, sau numai își închipuia că a văzut, dacă era înzestrat cu un privilegiu supranatural sau victima unei iluziuni fantastice. Chiar împrejurările ce învăluiră moartea lui și-mi risipiră îndoelile, nu aduc nici o lămurire în această privință. Cititorul va putea să judece el însuși.

Nu mai știu ce critică sau ce observații de-ale mele l'au împins pe omul ăsta atât de tăcut să mi se destăinuiească. Știu însă că se apăra în contra muștrărilor ce-i făcusem. Neglijența și moliciunea de care dăduse dovadă cu prilejul unei mari fierheri politice, mă enervaseră, și ca să se desvinovățească, dânsul își dete drumul deodată :

— Am... Am o preocupare, — mărturisi; apoi după o tăcere în timpul căreia examinase cenușa țigărei, reluă : — Da, am fost neglijent, fără îndoială... E adevărat că... Nu, nu e o po-

veste banală, cu strigoi ori cu vedenii, însă... totuși... am să-ți încredințez un secret bizar... Ei bine! Redmond, mă urmărește ceva!... mă urmărește, mă stăpânește ceva, care-i răpește vieții lumina și care mă umple de dorinți nici-odată potolite.

Tăcu, stingherit de timiditatea care-i cuprinde adesea pe Englezi, când se pregătesc să vorbească de lucruri mișcătoare, grave și frumoase.

Și tu ți-ai făcut studiile tot la colegiul Saint-Oethelstau, nu-i așa?

Intrebarea asta mi se păru că n'are nici o legătură cu convorbirea noastră.

— Ei bine! — spuse dânsul, întrerupându-se numai decăt.

Și totuși, cu fraze întretăiate, care începură îndată să curgă mai ușor, îmi desvălui misterul pe care-l avea ascuns în fundul inimei, amintirea veșnic vie a unei frumuseți și a unei fericiri care-i umplea viața de aspirațiuni nesățioase, și în fața cărora priveliștea lumii și bucuriile ei, i se păreau mohorite, plictisitoare și zadarnice.

Acum, când am explicația, îmi dau seama că dezlegarea enigmei era vizibil scrisă în trăsăturile lui Wallace. Păstrez o fotografie care reproduce exagerând aerul lui nepăsător, și-mi amintesc ce spunea o femeie care l'a iubit mult:

— Dintr'odată de pe fața lui dispăre orice urmă de atențiune... Te uită, și nu mai ia seama la nimic din ce se petrece sub ochii săi...

Nu era însă totdeauna așa, și când vreo problemă complicată-i frământa spiritul, Wallace o scotea la capăt cu cea mai mare ușurință. De altfel cariera sa fu un lanț de succese. De multă vreme mă lăsase departe în urma lui, și izbuti să-și facă un rost în lume, mult mai bine decât aş fi sperat eu vreodată, cu siguranță. Era aproape de patruzeci de ani când a murit, și se afirmă că dacă trăia, ar fi obținut un portofoliu în noul minister. La colegiu, îmi lua întotdeauna înainte fără nici o efortare, ca de la sine, și ne-am urmărit așa din clasă în clasă până la sfârșitul studiilor. La început, eram de aceeași forță, dar la ultimele examene a fost clasificat cu mult înaintea mea, obținând toate mențiunile și toate premiile. Și eu căpătașem însă o medie destul de bună.

La colegiu l-am auzit vorbind pentru prima oară despre „poarta din zid“, despre care trebuia să-mi vorbească a doua și ultima oară, numai cu o lună înainte de-a muri.

Pentru dânsul, această poartă din zid, era o poartă adevărată, care ducea, printr'un zid adevărat, către realități nemuritoare.

I-a apărut în viață foarte de timpuriu, pe când nu era decât un copilăndru de cinci sau șase ani. Imi amintesc cu ce ton încet și grav, mi-a precizat data.

— O acoperea o viță bătrână cărămie — descria el, — o singură nuanță de cărămiziu frumos, deasupra unei pete chilimbarii în lumina soarelui, pe un zid alb. Aceste detalii

se confundau într'o impresiune generală, fără să-mi fi dat seama, și în fața porței verzi. trotuarul era semănat cu frunze de castan, pătate în galben, nici uscate nici murdare, ci proaspăt căzute... ceea ce arată că era în Octombrie... Observ în fiecare an castanii, și nu mă înșel... Pe cât mi se pare, trebuie să fi avut cinci ani și patru luni.

Copil destul de precoce, adăugă dânsul, a știut să vorbească multșor înainte de vârsta obișnuită, și se arăta atât de înțelept, atât de „cuminte“, cum se spune, încât i se dădea mai multă libertate decât se acordă în general chiar la copii cu câțiva ani mai mari. N'avea decât doi ani când mama lui muri, și el rămase sub autoritatea mai puțin neadormită a unei guvernante. Tatăl său, om de legi, rece și totdeauna preocupat, îi da puțină atenție, întemeind însă mari speranțe cu privire la dânsul. Și copilul, cu toată vioiciunea lui, cred că găsea existența cam monotonă, așa încât într'o bună zi porni drept înaintea ochilor...

Nu știa datorită cărei neglijențe a supraveghetorilor săi izbutise să o șteargă frumușel, și nu-și mai amintea nici drumul pe care mersese străbătând cartierul West Kensington. Toate amănuntele acestea se șterseseră în dezordinea fără leac a memoriei sale, dar de pe acest fond nedeslușit se desprindea în chip clar poarta verde și zidul alb.

Abia o văzură ochii lui de copil, și el simți o emoțiune deosebită, o atracțiune, o dorință

de a trece dincolo. În acelaș timp, avea convingerea foarte puternică, că ar fi imprudent — sau vinovat — să cedeze acestei ispite. Lucru curios, accentuă continuându-și povestirea, nu s'a îndoit nici o clipă că poarta era descuiată și că o putea deschide dacă voia. Și mi-l închipui, oprit acolo, încurcat, atras și gonit, rând pe rând. Mai era incredințat totodată, fără să știe de ce, că tatăl său ar fi foarte supărat, dacă ar intra.

Wallace îmi descrie cu cea mai mare amănunțime clipele acestea de șovăială.

Trecu drept pe dinaintea porței; apoi, cu mâinile în buzunare și silindu-se să fluere, merse înainte până la capătul zidului. De aici începea un șir de prăvălii murdare, între cari se deosebea aceea a unui plumbuitor, cu vitrina plină de-o grămadă prăfuită de tuburi, conducte, foi de plumb, robinete și vase cu vopsea. Se opri, prefăcându-se că privește cu atenție neorânduiala aceasta, însă pândind cu o dorință aprinsă poarta verde.

Atunci îl birui un val de emoție. De frieă să nu fie cuprins din nou de șovăială, se năpusti în goana mare, împinse cu amândouă mâinile poarta jinduită, și o lăsă să se închidă singură în urma lui. Astfel pătrunse într'o clipă în grădina a cărei amintire avea să-l persecute toată viața.

Wallace a încercat, cu foarte mare anevoință să-mi descrie cât mai exact cele ce-și amintea despre această grădină.

Chiar în aerul pe care-l respira, era ceva viu, se simțea cuprins de o senzație de sprințenie și mulțumire; toate căpătaseră o înfățișare răzătoare, neprihănită și gingaș de luminoasă. Chiar în momentul în care intră, simți o strașnică mulțumire, comparabilă numai cu rarele clipe în cari, atunci când ești tânăr și vesel, afli ce e fericirea în lumea aceasta. Toate lucrurile erau frumoase în grădină.

Wallace își uită de sine, o clipă, în visarea lui; apoi, cu vocea mlădioasă și șovăelnică a celor cari povestesc întâmplări de necrezut, reluă:

— Inchipuește-ți, acolo erau două pantere mari... da, două pantere vârgate... Și nu mi-era frică... Aceste fiare cu părul catifelat se jucau cu o minge, pe-o alee largă, între două straturi lungi înflorite și mărginite cu statui de marmură. Unul dintre animale, ridicându-și capul, veni curios spre mine. Se apropie, își frecă urechia rotundă și moale de mână ce i-o întindeam, și mugii încetișor mulțumit... Era o grădină încântătoare... Cu siguranță!... Dimensiunile? Se 'ntindea foarte departe în toate părțile. Mi se pare c'am zărit și niște dealuri în depărtare... Cum dracu ajunseseam în West Kensington?... Nu-mi dau seama, dar mă simțeam acolo ca și cum m'aș fi întors la mine acasă după o absență îndelungată...

„Chiar în clipa în care poarta se închise după mine, uitai strada și frunzele de castan,

cab-urile și trăsurile; uitai atracțiunea mașinală care ar fi trebuit să mă readucă la ascultarea și la disciplina familiară; uitai șovăelile și temerile, sfaturile de prudență și realitățile intime ale existenței. Pe loc devenii un copilăș vesel și fericit într'o lume surprinzătoare. În locul acesta straniu, toate erau deosebite: domnea o lumină mai caldă, mai pătrunzătoare, mai molatecă, respiram o atmosferă de vioșie luminoasă, și albastrul cerului era semănat cu fâșii de nori.

„Aleea cea lungă din fața mea mă invita, cu straturile ei fără nici un fir de iarbă veștedă, cu bogatele boschete de flori ce se înghesuiau neîngrijite. Fără sfială îmi trecui mânuțele prin blana moale a panterelor și le mângâiai după urechi unde pielea lor e simțitoare; mă jucam cu ele, și s'ar fi putut spune că au câștigat un prieten. În spiritul meu se întărea impresiunea că m'am reîntors la cămin; așa în cât nu simții nici un fel de mirare, când apăru peste puțin timp o fată frumoasă, naltă și zveltă. Dânsa înaintă către mine, surzătoare, mă luă în brațe, și mă sărută pe frunte; apoi mă apucă de mână și mă duse cu ea. Imi dădeam seama că toate acestea erau foarte plăcute și nevinovate și-mi aminteam de unele lucruri frumoase pe cari, ca printr'o vrăjitorie, le lăsasem în părăsire până acum. Urcând treptele roșii ale unei scări foarte largi, pe care o întrezăresc între niște tufișuri înalte de nemțisor, am dat într'o șosea întinsă um-

brită de arbori foarte bătrâni. Dealungul ei, printre trunchiurile cu scoarțele crăpate în dungi roșcate, erau așezate bănci și statui, împrejurul cărora zburau porumbei îmblânziți.

Frumoasa mea prietenă mă ducea pe șoseaua aceasta, și îmi aduc aminte trăsăturile ei grațioase, bărbia fină și bunătatea ce-i strălucea pe față... Imi puneă întrebări cu o voce mângâetoare și îmi spunea basme, basme încântătoare, știu bine, deși n'am putut niciodată să-mi amintesc vreunul din ele... Deodată o maimuță mititică cu părul brun-roșcat și cu ochii blânzi de culoarea alunei, se coborî dintr'un arbore și începu să țopăie pe lângă mine; mă privea strâmbându-se, și îndată îmi sări pe umăr. Și ne continuarăm drumul, într'o fericire desăvârșită...

Dânsul se'nterupse.

— Continuă, — spusei.

— Imi amintesc cele mai neînsemnate amănunte. Ne încrucisarăm cu un bătrân ce se plimba printre lauri. Trecurăm de-o răspântie unde trăncăneau veseli o mulțime de papagali multicolori, intrând sub o boltă largă și umbrită, cu multe coloane, ajunserăm în fața unui palat încăpător, înconjurat de numeroase bazinuri și de tot felul de obiecte mărețe, de tot ce poate dori inima. Acolo era foarte multă lume, și pe cea mai mare parte îi revăd în chip clar, în timp ce pe alții abia mi-i amintesc; dar cu toții erau frumoși, și cu o expresie de nesfârșită bunătate. Fără să știu cum,

înțelesei că erau cuprinși de multă bună-voință față de mine, că erau fericiți să mă aibă printre ei; gesturile lor, atingerea mâinilor lor, privirile lor blânde și dragăstoase, mă umpleau de bucurie... da, de bucurie...

Dânsul mai tăcu încă puțin.

— Intâlnii acolo tovarăși de joc, ceea ce-mi fu foarte de folos, căci eram un băețăș singuratic. Ei se jucau dragălaș pe-o pajiște, înfrumusețată cu un boschet de flori în mijlocul cărora se înălța un cadran solar... Se jucau și se iubeau... Ciudat, aici e o lipsă în memoria mea. Nu mai mi-aduc aminte, în ce fel ne jucam. Nici odată nu mi-am amintit... Mai târziu, am petrecut ceasuri întregi, câteodată cu crize de lacrimi, încercând să regăsesc acest fel de fericire. Voiam să mă joc din nou, singur, jocul acela... zadarnic!... Nu-mi mai aduc aminte decât de fericirea ce mă stăpânea și de doi tovarăși ce nu mă părăseau... Peste puțin se ivi o femeie oacheșă, cu fața palidă și serioasă, cu ochii visători și îmbrăcată într-o rochie lungă și mlădioasă de culoare purpurie; dânsa avea o carte, și făcându-mi un semn, mă luă cu ea într'un balcon... Tovarășii mei erau nemângâiați văzându-mă că plec; ei își încetară jocul și mă priviră depărtându-mă. „Vino îndărăt, vino repede îndărăt!” strigau dânsii. Imi ridicai ochii spre fața oacheșei femei, dar ea părea că nu aude. Cu aceeaș expresiune dulce și serioasă, merse și se așeză pe o bancă, în balcon, iar eu venii lângă dânsii.

sa curios să știu ce conținea cartea pe care o avea deschisă pe genunchi. Puse degetul pe o pagină, și rămăsei minunat, căci mă văzui pe mine în cartea asta. Eram eroul povestirii, era acolo toată viața mea, de când m'am născut... Ceea ce mă minuna mai mult, era că vedeam pe paginile cărței nu imagini, ci realități.

Wallace se întrerupse din nou și mă privi cu un aer încurcat.

— Continuă... Înțeleg, — spusei.

— Erau realități, da, fără discuție. Personajii se mișcau cu adevărat... apăreau și dispăreau: mama, pe care aproape o uitasem; tata, aspru și rece; servitorii, camera copiilor, toate persoanele și toate lucrurile cari-mi erau obișnuite acasă, și străzile însuflețite de imbulzeala trecătorilor și trăsurilor. Uimit, ridicai ochii întrebători către fața femeii; nerăbdător să știu mai mult, răsfoii în grabă cartea, și la sfârșit mă văzui, șovăind, nehotărât, în fața porței verzi din zidul cel mare alb, și simții din nou aceleași temeri și aceeași luptă lăuntrică. „Ce vine pe urmă?” strigai, și vrui să întorc pagina, dar mâna rece a femeii cu trăsăturile serioase mă reținu. „Pe urmă?” am stăruit, silindu-mă să-i dau de-oparte mâna și trăgându-i degetele cu toată puterea mea de copil. Dânsa cedă; pagina se'ntoarse, și femeia se aplecă asupra mea ca o umbră și mă sărută pe frunte...

„Dar, pe pagină, nu era grădina fermecată,

nici panterele, nici frumoasa fată blondă care m'a condus de mână, nici tovarășii de joc cărorora le părea așa de rău văzându-mă că plec... Nu văzui decât o lungă stradă cenușie din West Kensington, la ora înfrigurată când e aproape să se aprinză felinarele, și eu eram acolo, pe trotuar, o mică ființă nenorocită, plângând în gura mare, cu toată silința de a mă stăpâni... Plângeam, pentru că nu puteam să mă reîntorc lângă micii mei tovarăși cari-mi strigaseră: „Vino îndărăt, vino repede îndărăt!...” Mă aflam din nou singur, și nu era o pagină de carte, ci cruda realitate. Locul încântător și femeia serioasă, lângă genunchii căreia șezusem, dispăruseră... Unde-o să le regăsesc?

Tăcu și rămase o bună bucată de vreme cu ochii țintiți asupra focului.

— O! tristețea acestei întoarceri! — murmură dânsul.

— Și atunci? — spusei peste o clipă.

— Cât de nenorocit mă simțeam! Readus fără voia mea în această lume de plâns! Cu cât înțelegeam mai bine cece se întâmplase, mă năvălea o supărare de neîmpotrivit. Rușinea și înjosirea plânsurilor mele în mijlocul străzei și întoarcerea vrednică de milă, acasă, sunt amintiri de eri, par'că. Il revăd pe domnul bătrân și binevoitor care se plecă spre mine, cu ochelarii lui de aur, și-mi vorbi: „Te-ai rătăcit, bietul meu copil?” Dânsul m'a dat în seama unui gardist tânăr și plin de

grijă; mulțimea s'a adunat, și escortat în felul acesta am reluat drumul către locuința părintească.

„Iată, după câte-mi amintesc mai exact, viziunea grădinei fermecate, viziune care mă chinue încă și acum. De sigur, îmi este imposibil să exprim caracterul de irealitate translucidă, *diferența* față de lucrurile de toate zilele, care transforma locul acesta... Totuși, acestea mi s'au întâmplat. Dacă a fost un vis, sunt sigur că l-am visat treaz și că a fost un vis cu totul neobișnuit... Hm! Natural că urmă un interogatoriu strașnic, din partea mătuși-mi, a tatei, a guvernantei, a tuturor... Încercai să le istorisesc ce văzusem, dar tata mi-a tras cea dintâi bătae spre a mă învăța să mai spun minciuni. Când am vrut pe urmă, să-i repet și mătușicăi povestirea, m'a pedepsit și dansa pentru atâta îndărătnicie în greșala mea. Și au fost opriți cu toții să mă asculte, să plece urechea la un singur cuvânt din istorisirea mea. Ba mi s'au luat și cărțile de povești cu zâne, pentru motivul că aveam „prea multă imaginație“. Ce?... Da, au făcut-o și asta... Tata era de școala veche... Povestea mea a rămas închisă în mine însu-mi. O des-tăinuiam pernei mele pe care lacrămile-mi de copil o udau adeseori... Și în rugăciunile mele adăugam în totdeauna și această rugă ferbinte: „Să dea Dumnezeu să visez grădina. Doamne, du-mă din nou în grădina mea, du-mă din nou în grădina mea...“ O visam ade-

sea, și se poate s'o fi înfrumusețat, s'o fi transformat, nu știu... Acestea, toate, înțelegi tu, sunt sforțări de a reconstitui, după imagini îmbucătățite, o întâmplare din copilăria mea. Amintirea aceasta e despărțită printr'o prăpastie de celelalte amintiri de pe când eram mic. Și a venit o vreme când mi s'a părut imposibil să fac cea mai mică aluziune în vorbire, cu privire la acest eveniment magic...

Formulai o întrebare care se impunea.

— Nu, — răspunse dânsul, — nu-mi aduc aminte să fi încercat, în anii ce urmară, să-mi regăsesc drumul la grădină. Aceasta mi se pare ciudat acum, dar cred că după pățania aceea, mișcările mele erau supravegiate mai de-aproape. Nu, n'am încercat să caut poarta verde decât după ce ne-am cunoscut, noi amândoi. Oricât de necrezut s'ar părea, cred că a fost un timp în care am uitat cu desăvârșire grădina... pe la vârsta de șapte sau opt ani. Ți-aduci bine aminte de anii noștri de studii la Saint-Æthelstau ?

— Foarte bine !

— Imi închipui că nici un semn nu arăta, c'aș fi avut un vis secret !

Ridică deodată capul surâzând.

Te-ai jucat vreodată cu mine de-a „drumul de Nord-Vest ?” Nu, pentru că veneam la colegiu din direcții diferite...

„Era un fel de joc, — reluă el, — pe care copiii dăruiți cu puțină imaginație, pot să-l joace orișicând. Era vorba să se găsească un

drum nou pentru a merge la colegiu. Calea obișnuită era foarte directă, și jocul consta din găsirea unei căi ocolite. Plecam cu zece minute mai de vreme ca de obicei, apucând în altă direcțiune, și trebuia să ajungem la țintă mergând pe un drum neobișnuit. Intr'o zi mă rătăcii prin străzi murdare, de cealaltă parte a Campden Hill-ului, și începeam să cred, că de data asta, pierdusem partida și că voi ajunge la colegiu în întârziere. Desnădăjduit, apucaii pe-o stradelă care părea să fie o infundătură, dar la capătul căreia găsii o eșire. Grăbii pasul prinzând din nou speranță: „Voi reuși”, mi-am zis, și în clipa aceea treceam prin fața unui șir de prăvălii sărăcăcioase, care într'un chip neexplicabil mi se păreau cunoscute, și deodată zării zidul cel lung și alb și poarta verde ce ducea în grădina fermecată. Mi-au sărit în ochi pe negândite! Așadar, la urma urmei, grădina asta minunată nu era un vis!...

Tăcu.

— Această a doua apariție a porței verzi, cred că mi-a arătat toată deosebirea dintre viața de muncă a școlarului și nesfârșita leneveală a copilului. În orice caz, de data asta, nu m'am gândit nici o secundă să mă'ndepărtez din drumul meu. Înțelegi... mai întâi spiritul îmi era absorbit de ideea de-a ajunge la vreme la colegiu și de-a nu-mi compromite reputația de punctualitate exemplară... Desigur, trebuie să fi simțit eu vre-o dorință cât de mică, de-a

deschide măcar puțințel poarta, da, dorința asta trebuie s'o fi simțit... Dar această atracție, fără îndoială, nu mi-a apărut decât ca o nouă pedică pusă hotărîrii mele îndârjite de-a ajunge la timp. Nici vorbă, descoperirea mea mă interesa peste măsură; mi-am continuat drumul cu capul plin de întâmplarea aceasta... dar nu e mai puțin adevărat că mi-am continuat drumul. Nimic nu m'a oprit. Trecui în fugă prin fața intrării magice; scoțând ceasul din buzunarul vestei, văzui că mai aveam încă zece minute, și mă aflai îndată într'un cartier mai cunoscut. Ajunsei la colegiu, abia răsuflând și plin de nădușală, dar la ceas!... E ciudat, hain?

Dânsul mă privi gânditor.

— Firește, nu știam atunci că nu voi regăsi întotdeauna poarta faimoasă. Liceenii au închipuirea mărginită. Trebuie să mă fi gândit eu că era ceva strălucit și știu că zidul și poarta există și să cunosc drumul spre a mă reîntoarce... dar nevoia de a fi punctual a învins. În cursul dimineții aceleia m'am arătat neobișnuit de distrat și neatent, rechemându-mi amintirile despre persoanele frumoase și stranii pe cari aveam să le revăd îndată. Lucru curios, n'aveam nici cea mai mică îndoială că dânsii n'ar fi fost tot așa de mulțumiți să mă revadă... Da, în dimineața aceea, trebuie să mă fi gândit la grădină ca la un loc de recreație în care aș fi pufut să mă duc în pauzele muncii de școlar.

„...Dar num'am reîntors în ziua aceea, așteptând poate pe-a doua zi, care era liberă după amiază... Și pe deasupra, lipsa mea de atenție mi-a atras numeroase pedepse care mai știrbeau din timpul treburilor pentru întoarcere... Nu mai știu exact... Știu însă bine că între timp grădina fermecată mi-a tucurit până'ntr'atâta gândurile, încât nu mai putui să-mi păstrez secretul pentru mine singur... I-am vorbit lui... Cum îl chema ? Avea un fel de bot ascuțit, și-l porecliserăm Dihorul...

— Hopkins, — lămurii eu.

— Adevărat, Hopkins... Nu-mi plăcea să stau cu el de vorbă ; Mi se părea c'aș fi călcat o regulă, dar asta nu mă putu opri. În fiecare zi făceam împreună o parte din drum. El era guraliv, și dacă n'am fi vorbit despre grădina fermecată, am fi putut vorbi de cine știe ce alte lucruri, însă eu nu puteam suferi decât subiectul acesta de convorbire... Și-i făcui destăinuirii...

„N'a fost discret. A doua zi, în timpul recreației, mă văzui înconjurat de câțiva băeți mari cari mă tachinară întrebându-mă despre grădina fermecată... Printre ei era Fawcett ăla lung, ți'l aduci aminte ? Și Carnaby și Morley Reynolds. Nu erai și tu, din întâmplare ? Nu, n'aș fi uitat-o...

„La vârsta asta, suntem făpturi cu sentimente complexe. Cu toate temerile mele ascunse, sunt convins că eram puținel măgulit să merit atențiunea colegilor ăstora mai mari.

Imi amintesc mai ales plăcerea ce mi-a produs-o o laudă a lui Crashaw... Ți-aduci aminte de Crashaw cel mare, fiul compozitorului?... Dânsul declară că era cea mai frumoasă minciună pe care-o auzise vreodată. Dar în același timp, mă simțeam în realitate foarte mâhnit și rușinat să le spun ceea ce știam că-i un secret inviolabil. Animalul ăla de Fawcett încercă să facă o glumă necuviincioasă cu privire la frumoasa fată blondă...

Wallace coborî vocea amintindu-și întâmplarea.

— Mă prefăcui că nu înțeleg, — zise el. — Deodată Carnaby mă făcu mincinos, și discuția se înrăutăți când afirmai că întâmplarea era adevărată. Ii asigurai că știam unde să regăsesc poarta verde, și că-i voi duce acolo în zece minute. Carnaby luă un aer grozav de virtuos, declarând că va trebui să aduc dovada spuselor mele, altfel o să mă usture... Ți-a răsucit vre-odată mâna Carnaby? Ei bine, atunci înțelegi ce-am simțit. Am jurat că povestea mea era adevărată...

„Nici un elev n'ar fi putut să-i smulgă lui Carnaby vre-o victimă, pe-atunci... Crashaw se'ncercă să pună un cuvânt în favoarea mea, dar pentru Carnaby ocazia era prea frumoasă, și dânsul nu-și lăsă prada. Roșu până'n vârful urechilor și puțin cam speriat, nu mi-am putut stăpâni îndârjirea crescândă, și la sfârșit m'am purtat ca un prost. Rezultatul a fost că'n loc să pornesc singur către grădina mea

fermecată, am plecat, cu obrajii împurpurați, cu urechile arzătoare, cu ochii aprinși și cu sufletul chinuit de necaz și de rușine, în capul unei cete de conșcolari curioși, batjocoritori și amenințători...

„Nu găsirăm nici odată zidul alb și poarta verde.

— Vrei să spui că tu nu i-ai condus ?

— Vreau să spun că n'am putut să regăsesc grădina, și așa fi regăsit-o atunci dac'ar fi fost cu putință...

Și n'am mai regăsit-o nici mai târziu, când m'am reîntors singur... n'am mai regăsit-o nici odată. Mi se pare acum că în tot timpul anilor mei de colegiu, n'am încetat s'o caut, fără s'o descopăr vre-odată.

— Și camarazii ? Cum au luat lucrurile ?

— Foarte rău... Carnaby institui un consiliu de război în fața căruia fui chemat să mă înfățișez sub acuzarea de minciună nejustificabilă... Mi-aduc aminte că m'am întors acasă pe furis și m'am refugiat în camera mea spre a-mi ascunde plânsetele. Dar când, după sfârșitul lacrimilor, am adormit, nu mă deznădăjduiau grosolăniile lui Carnaby, ci părerile de rău după grădina cea frumoasă, după frumoasa dimineață în care sperasem atâta, după frumoasele și bunele mele prietene, după tovarășii cari m'așteptau, după jocurile pe cari le-aș fi învățat din nou...

Am convingerea că dacă nu m'aș fi incre-

dințat nimănui... Am trecut prin momente groaznice, după aceea... crize de plâns, noaptea... visuri în timpul zilei. Am lânțezit cu învățatul și în aceste două trimestre, am căpățat note rele. Ți-aduci aminte? Fără'ndoială, pentrucă numai după ce m'ai bătut la matematici m'am apucat iar de muncă.

Câtva timp, prietenul meu a privit tăcut cărbunii aprinși. Apoi, fără să-l mai rog, reluă :

— N'am mai întrezărit din nou viziunea, de cât la vârsta de șaptesprezece ani. Pentru a treia oară îmi sări în ochi, într'o zi, când mă duceam cu trăsura la gara din Paddington, în drum spre Oxford, unde mergeam să concurez la o bursă. A fost abia o aruncătură de ochi. Aplecat pe marginea cab-ului și fumând o țigară, mă socoteam deacum înainte un om întreg și independent... și, deodată, poarta și zidul se iviră sub ochii mei, cu siguranța atât de scumpă a lucrurilor neuitate care-ți vin din nou la îndemână.

„Trăsura mergea mereu; luat pe nepregătite. Nu mă gândii să opresc cabul decât după ce am cotit la primul colț. Și chiar atunci fu o clipă ciudată, în care avui o voință dublă și contradictorie. Lovii cu bastonul în mica ferestruică din coperișul cab-ului, și scosei ceasul: „Poftim, domnule”?” mă și'ntrebă birjarul. „He, bine... nu-i nimic, — răspunsei, — o greșeală din partea mea, n'avem timp, dă-i drumul”. Și calul porni din nou la trap... Obținui bursa; și'n seara în care-am aflat noutatea,

m'am așezat lângă foc în camera mea micuță din casa părintească, având încă în urechi laudele tatei, rarele sale laude. Fumam cu luleaua mea favorită, luleaua cu hornul formidabil pe care o preferă adolescenții, și gândurile mi se'ntoarseră la poarta aceea din marele zid alb. „Dacă m'aș fi oprit, n'aș fi obținut bursa, mi-am zis, nu m'aș fi putut bucura de foloasele studiilor universitare, aș fi compromis frumoasa carieră ce mi se deschide înainte... Incep a privi lucrurile într'un chip mai sănătos. „Mă cufundam tot mai mult în gândurile mele, și nu mă îndoiam nici o clipă că realizarea carierei ce mi-am ales merita asemenea sacrificiu... Frumoasele prietene și atmosfera limepde a grădinei îmi apăreau foarte dulci și ispititoare dar așa de îndepărtate! Pășeam acuma să cuceresc lumea... Vedeam deschizându-se altă poartă... poarta carierei mele...

Privi din nou cărbunii, ale căror flăcări roșii făcură să-i joace pe față o clipă, o expresie de putere îndârjită, ce se șterse aproape numai-decât.

— Ei bine, — continuă el, după un oftat, — mi-am îndeplinit cariera, am înfăptuit o mulțime de lucruri, am muncit cu înverșunare. Dar grădina fermecată mi-a produs o mie de visuri, și de-atunci, de patru ori i-am revăzut poarta, sau cel puțin am întrevăzut-o cât ai clipi din ochi... da, de patru ori... O bucată de vreme, lumea mi s'a părut așa de plăcută și de ispititoare, așa de plină de'nțeleș și de făgă-

duințe, încât, în comparație, farmecul grădinei era pe jumătate șters și pierdut în depărțări nedeslușite. Cine-ar dori să mângâie pantere, atunci când se duce să prânzească cu femei frumoase și cu oameni distinși?... Părăsisem Oxford-ul, și se puneau mari speranțe în mine; am făcut tot ce-am putut să nu le'nșel..., tot ce-am putut, și au fost cu toate acestea destule desamăgiri...

„Am avut două legături, asupra cărora nu voi stărui; dar odată, pe când mă duceam la o doamnă, care știam că mă punea la'nccercare, o luai la'ntâmplare ca să scurtez drumul, pe-o stradă puțin umblată, pe-aproape de Earl's Court, și dădui peste un zid alb și o poartă verde ce-mi erau cunoscute. — „Ciudat, — gândii, — e tocmai locul pe care nu l'am putut găsi niciodată, locul visului meu straniu, credeam că se găsește în spre Campden Hill”.

„Și-mi urma drumul, cu mintea numai spre scopul către care mergeam. Poarta verde nu mă ademenea de fel în după-amiaza aceea. Abia simții îndemnul de-a încerca dacă-i deschisă... O abatere de trei pași ar fi fost de-ajuns... În fundul inimei, știam că pentru mine s'ar fi deschis, dar socotii că aș întârzia și aș lipsi dela întâlnirea, care era, pentru mine, o chestiune de onoare să fiu exact. În urmă, mi-am făcut muștrări pentru punctualitatea asta... „Ar fi trebuit măcar puțin să deschid poarta, să arunc repede-o ochire, și să fac un semn cu mâna panterelor”, mi-am zis; doar

experiența mă'nvățase că locul vrăjit era dintre acele pe cari nu le găsești când le cauți... Da, simțeam o părere de rău apăsătoare.

Au urmat ani de muncă stăruitoare și n'am mai zărit zidul ab decât acum în urmă, foarte de curând. De când mi-a apărut din nou în cale, mi se pare că un fel de umbră a întunecat lumea dimprejur. Înainte, credeam că era o pedeapsă dureroasă și crudă, să nu mai revăd niciodată poarta aceasta... O fi fost rezultatul surmenajului? Ori golul din suflet, care ne amenință către patruzeci de ani? Nu știu... Dar, nu'ncape îndoială, începeam să nu mai văd lucrurile sub strălucirea sclipitoare, care ușurează munca, și asta tocmai în momentul în care, din cauza noilor mișcări politice, ar fi trebuit să fiu la lucru. Ciudat, nu-i așa? Dar încep să găsesc viața obositoare, și recompensele pe cari le oferă, pe măsură ce m'apropii de ele, mi se par meschine. De câtva timp eram frământat de dorința să revăd grădina... da, și de trei ori am revăzut...

— Grădina?

— Nu, poarta!... Și n'am intrat!...

Se sprijini cu coatele pe masă, vorbind cu un accent de durere sfâșietoare în glas:

— De trei ori s'a ivit ocazia, de trei ori! „Dacă vre-odată această poartă mi se va ivi din nou în fața ochilor, mă legasem cu jurământ, voi intra, scuturându-mă, pe prag, de praful și de copleșeala acestei vieți, renunțând la amăgirea

zadarnică a vanităților noastre, la toate nimicurile noastre istovitoare. Voi intra ca să nu mai ies... De data asta voi rămânea..." O jurasem, și când a venit ceasul, *n'am intrat...* Da, în trei rânduri, în acelaș an, am trecut prin fața porței ăștia fără să intru; de trei ori în cursul anului care-a trecut... Prima dată, a fost în seara votărei faimoasei legi agricole, când ministerul n'a fost salvat decât printr'o majoritate de trei voturi... Ți-aduci aminte? Nimeni dintre ai noștri, și foarte puțini dintre deputații opoziției, se așteptau la închiderea discuției în ședința aceia... Dar dezbaterile s'au încheiat brusc. Prânzeam cu Hotchkiss la Brentford, vărul lui; ne-au înștiințat la telefon și am plecat imediat cu automobilul vărului. Am ajuns chiar în momentul votului, iar în drum, am trecut prin fața zidului, gălbui sub razele lunii, pe care lumina farurilor dela automobil îl coloră în galben viu, așa încât nu mă puteam înșela...

— Domnule! strigai.

— Ce e? întrebă Hotchkiss.

— Oh! nimic, — răspunsei, — și pierdui ocazia.

— Am făcut un mare sacrificiu venind, — i-am spus președintelui grupării mele, când am ajuns.

— Toată lumea a făcut la fel, astă seară, — mi-a replicat el râzând, și s'a îndepărtat repede.

„Nu văd cum aş fi putut proceda altfel în această împrejurare...

„ A doua oară a fost la fel. Mă grăbeam, căci tata era pe patul de moarte şi mă duceam să-i spun ultimul adio acestui bătrân aspru. În împrejurarea aceasta, cerinţele vieţii erau foarte poruncitoare. Dar a treia oară, acum opt zile, a fost altfel. Mă cuprind remuşcările când mă gândesc. Eram în tovărăşia lui Gurker şi a lui Ralphs... nu mai e un secret acum, şi pot să mărturisesc această întrevedere cu Gurker. Prânziserăm împreună la Frobisher, şi convorbirea luase un ton de intimitate. Chestiunea portofoliului meu în ministerul remaniat era în afară de orice discuţie... Da, da... totul s'a aranjat. E mai bine să nu se ştie în public, dar n'am nici un motiv să ți-o ascund, ție... Da... mulţumec, mulţumesc... Lasă-mă să-mi continui povestirea.

„In seara aceea, era multă nelinişte'n aer. Poziţia mea era foarte delicată. Doream să obţin o declaraţie definitivă din partea lui Gurker, dar prezenţa lui Ralphs mă stânjenea. Mi-am dat toate silinţele să menţin în convorbire un ton nepăsător, şi să nu atac prea de-a dreptul punctul care mă privea. Era necesar; conduita lui Ralphs după aceea, a îndreptăţit cu prisosinţă precauţiunile mele... Ştiam că Ralphs ne va părăsi la capătul străzii Kensington, şi că atunci îl voi putea surprinde pe Gurker printr'un acces de sinceritate. Câteodată eşti silit să recurgi la asemenea expedi-

ente... Și în minutul ăsta zării încă odată înaintea mea zidul alb și poarta verde... Trecurăm înainte vorbind. Da, trecui înainte... Par'că văd cum se proiecta pe zid silueta lui Gurker, cu profilul ascuțit, cu pălăria înaltă adusă înainte peste nasu-i proeminent și cu fularul cutat.

„Trecui la mai puțin de doi pași de poarta aceia... „Dacă le-aș zice acum bună-seara, și aș intra, mă întrebai, ce s'ar întâmpla?” Dar îmi trebuia cu orice preț această convorbire între patru ochi, cu Gurker. În învălmășagul de probleme ce mă preocupau, nu știam ce răspuns să găsesc întrebării pe care mi-o pusesem. „Vor crede că sunt nebun”, mă gândii. Și dacă voi dispărea după aceea? Vedeam deja anunțurile ziarelor: *Extraordinara dispariție a unui personaj politic*. Considerația asta își avea greutatea ei. În momentul acesta de nesiguranță, o mie de alte meschinării fără rost apăsăra asupra hotărârii mele...

Wallace se'ntoarse spre mine cu un surâs trist.

— Și iată-mă, — pronunță el încet. — Și iată-mă, — repetă el. — Am pierdut și ocazia aceasta. De trei ori mi s'a arătat poarta în acelaș an, poarta care duce la liniște, la fericire, la frumusețea care'ntrece toate visurile, la bună-tatea pe care n'o cunoaște nimeni pe pământ... Și am înlăturat aceste prilejuri, Redmond, și poarta a dispărut...

— De unde știi ?

— Sunt sigur, sunt sigur. Nu-mi mai rămâne acum decât să suport sarcinile ce mă acaparează și cari m'au făcut să gonesc aceste prilejuri prețioase. Zici că am obținut toate succesele!.. Succesul! Lucrul ăsta vulgar, obositor, și atât de dorit... Da, am am avut succesul! — Dânsul rostogolea o nucă în mână. — Uite, privește cât preț pun pe succesul meu, — zise spărgând nuca între degetele-i puternice. Și-mi întinse fărâmele în palma-i deschisă.

— Lasă-mă să-ți mărturisesc un lucru, Redmond: dezamăgirea asta mă roade. De două luni, aproape de zece săptămâni, n'am făcut nimic, m'am ocupat numai de lucrurile cele mai urgente. Sufletul mi se umple de păreri de rău pe care nu le pot alina. Seara târziu, când sunt mai puțin expus de a fi recunoscut, plec, rătăcesc pe străzi... Da, mă întreb ce-ar spune lumea de lucrul ăsta, dac'ar ști! Un ministru, șeful responsabil al unuia din marile organe ale națiunii, care rătăcește, singur, în căutarea unei porți, a unei grădini, cu inima plină de tristețe, și uneori tânguindu-se aproape în gura mare....

Li văd încă fața palidă și licărirea ciudată care-i juca mohorât în ochi. Il revăd foarte deslușit în astă seară, și-mi reamintesc fiecare cuvânt al lui, fiecare intonație a lui... și pe divan a rămas desfăcut numărul de eri a l *Westminster Gazette-i*, care cuprinde noutatea mor-

tei sale. Astăzi, la club, toată lumea căuta să deslege enigma destinului lui Wallace.

Eri foarte de dimineată, cadavrul său a fost găsit într'un șanț adânc, aproape de gara East Kensington. Acolo fuseseră săpate două puțuri pentru lucrările de legătură a liniilor subterane și un gard înalt de scânduri, oprea intrarea publicului; însă fusese lăsată o mică poartă pentru trecerea lucrătorilor. Din cauza neglijenței unui șef de echipă, poarta asta nu fusese închisă, și astfel Wallace pătrunse în șantier.

O mulțime de întrebări fără răspuns se încurcă în spiritul meu.

Se pare că alaltăeri seară, eșind dela ședința Parlamentului, dânsul a vrut să se întoarcă acasă pe jos, ceea ce i se întâmpla deseori în timpul ultimei seziuni... Par'că-i văd silueta întunecoasă plimbându-se prin străzile deșarte. Lumina slabă a globurilor electrice din apropierea gărei, o fi îmbrăcat și gardul într'o lumină alburie? Poarta fatală lăsată deschisă o fi trezit în el vre-o amintire?

La urma urmei, a existat vre-odată în realitate o poartă verde într'un zid alb? Nu știu. Am relatat povestea ei așa cum mi-a istorisit-o dânsul. Câte-odată am convingerea că Wallace a fost numai victima unui fel de halucinațiune rară, dar care se întâlnește uneori; și a unei coincidențe între una din crizele lui și o poartă care i-a fost o cursă fatală. Dar aceasta nu este convingerea mea cea mai intimă. Mă veți

socoti poate superstițios, sau chiar absurd, dar sunt înclinat a crede că dânsul era înzestrat cu o facultate anormală, cu un simț, cu un nu știu ce, care sub înfățișarea unei porți și a unui zid, îi oferea fără încetare o eșire, o trecere secretă într'o altă lume infinit mai frumoasă decât a noastră. O să spuneți că'n orice caz la urmă a fost victima tocmai a acestei facultăți minunate. Dar a fost în adevăr victimă ? Ajungem la caracterul cel mai misterios al acestor visători, al acestor ființe de închipuiri și viziuni... Pentru noi lumea are culori banale, primim gardul și șanțul ca pe niște lucruri obișnuite. După judecata comună, dânsul a trecut din siguranță în întuneric, în pericol și moarte. Dar a văzut el oare împrejurările sub înfățișarea aceasta ?

ISPITIREA LUI HARRINGAY

E absolut cu neputință să se afirme autenticitatea acestei aventuri, căci ea se întemeiază numai pe spusele lui R. M. Harringay, care e artist. După propria sa istorisire, Harringay intră într'o dimineață pe la zece în atelier, spre a vedea ce-ar putea face din figura la care lucrase în ajun. Era capul unui flașnetar italian și Harringay se gândea, fără a fi tocmai hotărît, să-l intituleze *Veghere* sau *Smerenie*. Până aici totul este exact și povestirea sa poartă pecetea adevărului celui mai desăvârșit. Văzuse omul cerșind și cu repeziciunea geniului, îl luase imediat la dânsul acasă.

— Stai în genunchi și privește această consolă ca și când ți-ar arunca gologani... Nu-ți arăta dinții... Nu vreau să-ți pictez gingiile... Bine... Acum, ia un aer nenorocit.

După o noapte de liniște, opera sa nu-l mai mulțumia de loc.

— Totuși, nu e așa rău, — murmură Harringay. — Ce-i drept gâtul ăsta e cam... Dar!...

Incepu să se plimbe prin atelier, examinându-și tabloul în toate chipurile și sub toate în-

fățișerile. Insfârșit îi scăpă o vorbă mare pe care o repetă istorisind întâmplarea.

— Să pictezi! — mormăi el. — Să vrei să pictezi cu naivitate un flașnetar, un simplu portret! chiar dacă ar fi vorba să fabric un flașnetar viu, și tot nu m'ași turbura atât! E uimitor! Nu izbutesc niciodată să fac ceva care să aibă aerul viu. Mă întreb dacă nu-mi lipsește cumva imaginația?

Lucrul ăsta deasemeni e destul de adevărat. Imaginația e drept, trebuie să-i fi lipsit lui Harringay.

— Ah! atingere creatoare! Să iei o pânză și culori, și să faci un om, cum a fost făcut Adam din lut. Dar mângăleala asta! S'o vezi la vre-un anticar în trecere, ai luat-o drept o schiță neisprăvită. Ștreqarii ar striga: Trebuie înramată... Nu poate să rămână așa, haide, câteva retușări ușurele!

Se îndreptă spre geamlâc și coborî transparentele de olandă albastră. Iși luă paleta, penelurile, bastonul de sprijinit mâna, și, așezându-se în fața tabloului, accentuă colțurile gurei; după aceea își îndreptă toată atenția către pupila ochiului, apoi găsi că bărbia era cam prea nepăsătoare pentru o *Smerenie*.

Peste puțin lăsă paleta și penelul. Aprinzându-și luleaua, se retrase câțiva pași ca să aprecieze mai bine progresele lucrării.

— Să mă spânzure dacă portretul ăsta nu-mi râde'n nas, — făcu Harringay.

Și dânsul se îndărătnici a crede că din mo-

mentul ăsta, portretul își bătea joc de el cu adevărat.

Expresiunea figurei se însuflețise desigur, dar nu în felul în care dorea artistul. Surâsul batjocoritor era evident, nu se putea înșela.

— *Smerenia Necredinciosului*, — zise Harringay. — He-he! iată un titlu cu aerul subtil și profund. Dar sprânceana stângă nu e destul de cinică.

O retușă ușor și mări puțin lobul urechei pentru a sugera mai bine materialismul. Urmă o nouă examinare.

— Mi se pare că nu mai e nici o smerenie aici, — zise Harringay. — Pentru ce n'ar fi un *Mefistofeles*? Dar e cam prea banal... *Un Prieten al Dogelui*, n'ar fi așa rău. Totuși ar trebui o armură. Prea războinic atunci! Trebuie să-i punem o robă roșie și să-l numim: *Un membru al Sfântului Colegiu*? Ar fi serios și ar arăta o curiozitate savantă pentru Evul Mediu italian... Cu schița meșteșugită a unui potir de aur într'un colț, te-ar face să te gândești la *Benvenuto Cellini*, dar fața n'ar prea merge.

Dânsul pretinde că trăncănea în felul ăsta, pentru a-și înăbuși un sentiment neplăcut de spaimă, pe care nu și-l putea explica. Portretul avea acum o înfățișare foarte politicoasă, mai vie ca niciodată cu siguranță, și mai vie, cu tot surâsul său sinistru, decât toate portretele pe cari le pictase el până în această zi.

— Să-l numim *Portretul unui Gentilom* — hotări Harringay. — *Un Gentilom*.... N'ar mer-

ge, — continuă el, păstrându-și cu mare greutate curajul. — S'ar spune că-i de prost gust. Rânjetul ăsta trebuie să dispară. Și cu ceva mai mult foc în privire... Uite, nu observasem încă strălucirea ochiului... și asta ar putea să facă... ce? *Un Pelerin Pasionat*? Hm! figura ar fi cam diabolică... e un lucru neprecis care dă efectul ăsta; fără îndoială, sprâncenile cari sunt prea oblice...

Și spunând aceste cuvinte coborî și mai mult transparentele spre a obține o lumină mai potrivită, apoi își reluă paleta și penelurile.

Portretul părea însuflețit de o viață proprie, și pictorului îi era imposibil să descopere de unde provine această expresie diabolică. Trebuia o experiență. Sprâncenile... dar nu puteau să fie sprâncenile. Cu toate acestea, dânsul le retușă. Nu, nu era mai bine; ba chiar, la dreptul vorbind, ceva mai satanic încă. Colțul gurei? Tot ridicătura asta batjocoritoare... și, acum, retușată, era hidos de sinistră. Ochiul atunci? Nenorocire! Dânsul punea roșu și era sigur totuși că luase cenușiu. Ochiul, părea acum că se rostogolește în orbita lui și-i aruncă priviri înflăcărâte. Cu o mișcare de mânie, poate cu îndrăzneala groazei, dânsul trase peste pânză cu pensula plină de roșu și atunci se produse un lucru foarte ciudat, un lucru în adevăr foarte straniu — dacă s'a produs cu adevărat:

Diabolicul Italian închise ochii, încreși gu-

ra și șterse cu mâna culoarea care-l mânjea.

Apoi *ochiul roșu* se redeschise, cu un' zgomot de buze lipite cari se desfac, și surâzând, portretul glăsui :

— Ai mișcările cam violente.

Harringay declară că'n momentul acesta, lucrurile ajungând la culme, își regăsi tot sângele rece. Dânsul avea convingerea mângâitoare că demonii sunt creaturi raționale.

— Și dumneata, — replică el, — ce ai de te tot fâțâi într'una, faci schime și maimuțării, rânjești și privești încrucișat, în timp ce eu pictez.

— Nici nu mă mișc, — răspunse portretul.

— Nici nu te miști ? — exclamă Harringay.

— Eu nu, ci dumneata.

— A! nu, nu eu.

— Ba dumneata, — insistă portretul. — Nu, nu mai începe să mă mânjești pentru că-i adevărat. Ai căutat toată dimineața să lipești o expresie pe figura mea, și în fond, n'ai cea mai mică idee despre cum trebuie să fie.

— Dar dacă, — protestă Harringay.

— Nu, nu, — continuă figura, — și e acelaș lucru cu toate portretele dumitale. Când începi o pânză, n'ai decât o presimțire foarte nelămurită despre ceea ce vei face. Va fi ceva foarte frumos — dumneata, cel puțin, ești sigur — religios poate, sau tragic ; dar afară de asta, restul aparține întâmplării și neprevăzutului. Nu cumva crezi, iubitul meu, că s'ar putea picta un tablou în felul ăsta ?

Să amintim încă odată că pentru tot ce urmează, n'avem alte dovezi decât mărturia lui Harringay.

— Pictez un tablou absolut așa cum îl înțeleg eu, — răspunse rece Harringay.

Aceste cuvinte se pare că zăpăciră puțin portretul.

— Nu poți picta un tablou fără inspirație.

— Dar pentru asta aveam o inspirație!

— O inspirație! — chihoti îndrăcita figură.

— Un gust ce-ți veni văzând cum ridică ochii pe la ferestre un flașnetar! Smerenie! Haha! Te-ai apucat să pictezi crezând că va eși ceva... iată inspirația dumitale. Și când te-am văzut că începi, am venit. Să stăm de vorbă.

„Cu dumneata, — declară portretul, — arta e un lucru trist. Nu ești decât un încurcă treabă. Nu știu cum se face dar pari incapabil să te dedai cu totul operei dumitale. Ai prea multă știință și asta te stingherește. Când ești mai înflăcărat, te întrebi de-odată dacă nu s'a făcut deja ceva asemănător. Și...

— Ia ascultă, — întrerupse Harringay, care se așteptase la ceva mai bun decât la o critică din partea demonului — n'ai de gând să încetezi a-mi discuta meseria?

Și dânsul luă roșu cu cea mai mare pensulă.

— Adevăratul artist, — continuă portretul, — e totdeauna un ignorant. Un artist care face teorii cu privire la opera sa nu mai e artist, ci

critic. Wagner... Ei ! dar ce vrei să faci cu roșul ăsta ?

— Am să te împrășc și să te șterg, — răspunse Harringay. — Nu țin de loc să te mai aud trăncănind. Dacă-ți închipui că fiind pictor de profesie, am să mă distrez discutând meseria cu dumneata, e o greșală grozavă.

— Un minut, — zise portretul, învederat speriat. — Am să-ți fac o propunere, o propunere foarte serioasă. Tocmai despre asta voiam să-ți vorbesc. Dumitale-ți lipsește inspirația. Hotărît. Ei bine, ai auzit desigur vorbindu-se despre catedrala din Colonia, despre Podul Dracului și despre...

— Destul, destul, — întrerupse Harringay. — Crezi c'o să-mi vând eu sufletul pentru simpla plăcere de a picta un portret bun, pe care, critica să-l nimicească în urmă, a! nu. Na-ți, înghitel!

Sângele-i clocotea. Pericolul, spune el, nu făcu decât să-l îndârjească și-și înfipse pensula de roșeață în gura demonului. Italianul — fără nici o îndoială oribil surprins — bolborosi — și voi să scuipe culoarea. Atunci — tot după Harringay — se încinse o luptă extraordinară. Harringay împrășca cu roșu figura demonului, iar acesta se svârcolea și-l ștergea treptat.

— ...două capodopere, — bâlbâi portretul — două capodopere de netăgăduit, în schimbul unui suflet de artist. E o afacere excelentă.

Harringay răspundea cu lovituri de pensulă.

Câteva minute, nu se auzi alt zgomot decât mișcarea pensulei și bolboroseala și scuipăturile Italianului. El primi o bună parte din loviturile de penel, pe braț și pe mână, cu toate că Harringay izbuti destul de des să-i înfrângă apărarea. În curând roșul paletii se isprăvi și cei doi antagoniști rămaseră față'n față, fără răsufare. Portretul era așa de mânjit cu roșu, încât s'ar fi putut crede că fusese atârnat într'un abator; găfăia cu greutate și părea foarte încurcat de culoarea lichidă ce-i curgea în și-roae dealungul gâtului. Totuși prima miză părea câștigată de el.

— Gândește-te, — spuse iarăși, îndărătnicindu-se în ideea sa, — două capodopere supreme, de stil diferit, fiecare din ele egalând în frumusețe catedrala...

— Așteaptă puțin! — strigă Harringay.

Repezindu-se afară din atelier, alergă în buduarul soției sale și reapăru aproape imediat cu o imensă cutie de vopsea, o ripolină minunată, și cu o pensulă foarte mare. Văzând acestea, artisticul demon cu ochiul roșu începu să urle.

— *Trei* capodopere! Trei capodopere zdrobitoare.

Harringay simulă repede două improscături și nimeri o lovitură de pensulă în ochi. Se auzi o mârâială înăbușită.

— *Patru* capodopere.

Și demonul scuipă o lungă țâșnătură de vopsea.

Dar Harringay căpătase superioritatea și voia s'o păstreze. Cu lovituri rezezi și puternice, continuă să mânjească pânza, așa încât la urmă nu mai fu decât o întindere uniformă și strălucitoare. Un moment, gura reapăru și articolă din nou: — Patru capo... dar fu imediat umplută de culoare, apoi, ochiul se redeschise pentru a-i arunca o privire indignată. În fine, nu mai rămase nimic decât un panou acoperit cu ripolină uscată. Câteva minute, mișcări slabe îi încrețiră ici-colo suprafața, dar și acestea dispărură însfârșit și pânza rămase perfect liniștită.

Atunci Harringay, după propria sa istorisire, și-aprinse luleaua, se așează, contemplă aiurit tabloul mânjit cu vopsea și se sili să găsească sensul celor ce se petrecuseră. Apoi se duse să examineze dosul pânzei spre a vedea dacă nu se poate observa ceva; în momentul ăsta regreta că nu fotografiase diavolul înainte de a-l șterge.

Nu eu, ci Harringay povestește istoria aceasta. Ca probă, aduce vehemente sale afirmații și o mică pânză de 24 pe 20, tencuită cu un strat gros de ripolină verde-deschisă. E adevărat, de asemenea, că dânsul n'a produs nicio dată capodopere, și prietenii săi intimi au convingerea că nici nu va produce vre-o dată.

OMUL CARE PUTEA SĂ FACĂ MINUNI

Nu e sigur că ar fi avut darul din naștere. Din partea mea cred că i-a venit pe neașteptate. La dreptul vorbind, până la treizeci de ani, fusese sceptic, și nu credea în puteri miraculoase. Și pentru că locul e nemerit, voi adăuga că era un om cu talia mică, cu ochii negri arzători, cu părul roșcat tuns ca o perie, cu o mustață deasă și cu pistrui. Se numea George Nac Whirter Fotheringay — nume care nici într'un fel nu te-ar face să te aștepti la minuni — și era angajat la Gowshott. Foarte aplecat către argumentații afirmative, tocmai pe când susținea imposibilitatea minunilor află primul indiciu despre puterea sa extraordinară. Discuția aceasta avea loc în cârciuma „La balaurul lung” și Toddy Beamish făcea opoziție cu un îndărătnic și plictisitor: „Nu-i de cât opinia dumitale”, care împinse pe D. Fotheringay până la cele din urmă margini ale răbdării.

Mai erau acolo, de altfel, un biciclist foarte

prăfuit, cârciumarul Cox și miss Maybridge, servitoarea foarte respectabilă și mai ales corpulentă de la „Balaurul lung“. Miss Maybridge spăla pahare, fiind cu spatele la D. Fotheringay, ceilalți ascultau pe vorbitor, mai mult sau mai puțin amuzați de nereușita metodei sale afirmative. Imboldit prin tactica d-lui Beamish, d. Fotheringay se hotărî să facă o sforțare supremă de retorică.

— Iată d-le Beamish, — zise el, — să examinăm clar ce e o minune. E un lucru în contra legilor naturei, săvârșit prin puterea voinței, un lucru care nu s'ar întâmpla dacă n'am voi-o în chip special.

— E opinia *dumitale*, — spuse d. Beamish, imbufnat.

D. Fotheringay luă ca martor pe biciclist care până atunci păstrase tăcerea și-i obținu aprobarea, dată de acesta din urmă după o tusă sovăelnică și după o privire aruncată d-lui Beamish. Cârciumarul nu voi să exprime nici o opinie, și d. Fotheringay, reîntorcându-se spre d. Beamish, primi din partea lui neașteptata concesiune a unei indulgente consimțiri la definiția dată minunei.

— De exemplu — continuă d. Fotheringay, puternic încurajat — asta ar fi o minune: această lampă, după mersul natural al lucrurilor, n'ar putea să ardă ca acuma dacă ar fi întoarsă pe dos, nu-i așa, Beamish ?

— *Dumneata spui* că n'ar putea, — răspunse Beamish.

— Și dumneata? — zise Fotheringay. — N'ai să pretinzi că... hai?

— Nu, — făcu Beamish morocănos — n'ar putea.

— Foarte bine, continuă d. Fotheringay, — și atunci vine cineva, cum aș fi eu de exemplu și spune acestei lămpi, cum aș face-o eu, adunându-mi toată voința: Intoarce-te pe dos fără să cazi, și continuă să arzi și.... Drace!

Era destul, ca să-l strigi pe Dracu. Imposibilul, lucrul de necrezut, era vizibil pentru toți. Lampa sta atârnată în aer, întoarsă pe dos, arzând liniștit cu flacără îndreptată în jos. Și lampa aceasta prozaică și ordinară din cârciuma „La balaurul lung”, era așa de masivă, așa de indiscutabilă cum n'a fost niciodată vre-o altă lampă.

D. Fotheringay rămase cu degetul întins și cu sprâncenile încruntate, ca cineva care prevede un accident zgomotos. Biciclistul, care era așezat aproape sub lampă, se aplecă și sări peste tejghea. Toată lumea se feri, mai mul sau mai puțin. Miss Maybridge se întoarse și scoase un strigăt. Aproape trei secunde lampa rămase astfel suspendată. D. Fotheringay dete un țipăt slab de perplexitate.

— Nu o pot susține mai mult în aer — spuse el.

Se dete îndărăt clătinându-se și lampa răsturnată brusc oscilă, căzu pe colțul tejghelei, sări într'o parte, se zdrobi pe dușumea și se

stinse. Din fericire avea un rezervor de metal, altfel toată sala s'ar fi aprins.

Cel dintâi care vorbi fu d. Cox, și observația sa, lăsând la o parte perifrazele inutile, fu că Fotheringay era un imbecil. Dar Fotheringay nu mai era în stare să discute nici o propoziție atât de fundamentală ca aceasta! Era peste măsură de zăpăcit de cele întâmplate. Conversația ce urmă nu aruncă absolut nici o lumină asupra afacerii, cel puțin în ce privește pe Fotheringay, opinia generală dându-se de partea d-lui Cox, nu numai în unanimitate, dar chiar cu vehemență. Toată lumea acuza pe Fotheringay de vre-o șarlatanie stupidă, declarând că turbură în chip ridicol confortul și siguranța oamenilor. Cât despre el, spiritul său era un ciclon de nedumerire, se simțea inclinat să fie de aceeași părere cu ceilalți și încercă fără succes să se opună invitației ce i-o făcură de a pleca.

Se întoarse acasă roșu și însuflețit, cu gulerul hainei ridicat, cu ochii aprinși, cu urechile arzând. Mergând, pândi nervos cele zece felinare ce întâlnește pe rând în stradă; abia când se găsi singur în mica sa cameră din stradela Bisericii fu în stare să-și adune serios amintirile incidentului și să se întrebe: „Ce s'a petrecut?”

Iși scosese haina și ghetele, și se așezase pe marginea patului, cu mâinile în buzunare, repetând pentru a șaptesprezecea oară textul apărării sale: „N'aveam intenția să răstorn bles-

temata ceia de lampă!" Atunci își aduse aminte că în momentul precis în care pronunțase cuvintele pouncitoare, fără să bage seamă, *el voise* lucrul pe care-l spunea, și că atunci când văzuse lampa suspendată în aer, simțise că depinde de el să o mențină, fără să știe clar cum ar putea s'o facă. Dânsul n'avea un spirit tocmai complex, altfel ar fi putut să se oprească un moment asupra acestui *voise fără să bage seamă*, îmbrățișând astfel problemele cele mai abstracte ale acțiunii voluntare; dar el nu-și dete seama de asta decât într'un chip foarte confuz. Și de aici, urmând, trebuie să admitem o cale puțin clară logicește, ajunse de-a dreptul la experiență.

Intinse hotărît degetul spre lumânare, și-și încordă spiritul fiind convins totuși, că făcea o acțiune stupidă: „Ridică-te“, zise el, dar într'o secundă voința-i dispăru. Lumânarea se ridicase, rămânând suspendată în aer un moment, și când d. Fotheringay deschise convulsiv gura, ea recăzu cu zgomot pe masa de tualetă, lăsându-l în întunericul cel mai complect, a-fără de lumina pâlپândă a fitilului ce se stinge.

O clipă d. Fotheringay rămase în obscuritate, absolut imobil.

— La urma urmei, s'a întâmplat, — zise el, — și cum s'o fi explicând, nu știu!

Suspină adânc și începu să caute prin buzunare spre a găsi un chibrit. Nu găsi nici u-

nul, se ridică și caută pipăind pe masa de toaletă.

— Aș vrea să am un chibrit, — zise el.

Căută în haină, dar nu avea; atunci îi veni în minte că minunile erau posibile chiar cu chibrituri. Intinse mâna și încruntând sprâncenele în întuneric:

— Să-mi cadă un chibrit în mână, — ordonă el.

Simți un obiect ușor lovindu-i podul palmei și strânse între degete un chibrit.

După ce încercase zadarnic să-l aprindă, observă că era un chibrit suedez. Il aruncă jos, și-i veni atunci gândul că l-ar fi putut cere aprins gata. Dânsul o vru, și-l văzu imediat aprinzându-se în mijlocul covorului, în fața mesei de toaletă. Il luă repede și chibritul se stinse. Conștiința puterii sale îi crescuse, și pipăind așeză lumânarea în sfeșnic.

— Haide, aprinde-te! — spuse d. Fotheringay, și numaidecât lumânarea se aprinse iar el văzu o mică gaură neagră în covorul toaletei, din care se ridica puțin fum. Un moment, ochii săi meraseră dela fum la flacăra; apoi întâlni în oglindă propria-i privire. În chipul acesta el comunică cu sine însuși în tăcere câtva timp.

— Ce crezi despre minuni? — zise înfine d. Fotheringay adresându-se propriei sale reflecțiuni. Meditațiile sale următoare fură încordate, dar confuze. Atâta cât putea să înțeleagă, era pentru el o chestiune de pură voință. Na-

tura experiențelor sale de până acum nu prea-l dispunea să încerce altele noi, cel puțin înainte de a-le fi examinat din nou. Totuși ridică cu privirea o foaie de hârtie, coloră un pahar cu apă în roz, apoi în verde; creă un melc pe care-l nimici în chip miraculos, și-și dăruie o nu mai puțin miraculoasă perie de dinți. Spre miezul nopții, era incredințat că puterea sa trebuie să fie de o calitate cu totul rară și interesantă, lucru, despre care avusese o idee nelămurită, dar nici o siguranță hotărâtă. Spaima și perplexitatea pe cari i le cauzase prima sa descoperire, erau acum slăbite prin mândria de a fi un om extraordinar, și prin vagi sugestii utilitariste. Auzi bătând o oră la ceasul din turnul bisericii, și cum nu-i venise ideea că ocupațiile sale zilnice ar putea să fie îndeplinite prin minuni, el începu să se desbrace spre a se întinde în pat fără altă întârziere. Pe când se silea să-și tragă cămașa peste cap, avu o idee strălucită.

— Vreau să fiu în pat, — zise el, și se găsi. Desbrăcat, — preciză el; și, găsind cearșaful rece: — cu cămașa mea de noapte... nu, cu o frumoasă cămașă de noapte de flanelă fină. Ah! — făcu el, cu o nemărginită plăcere. — Și acum să adorm confortabil.

Se trezi a doua zi la ora obișnuită, și rămase gânditor tot timpul dejunului, întrebându-se dacă experiențele din noaptea trecută nu erau pur și simplu un vis de un realism deosebit. În sfârșit se hotărî la experiențe pru-

dente. De exemplu, avu trei ouă la dejun; două pe care i le aduse gazda, bune fără îndoială, dar nu chiar proaspete, și al treilea, un delicios ou de găscă chiar atunci ouat, fiert și servit prin puterea sa extraordinară. Se duse în grabă la birou, într'o stare de adâncă surexcitație, dar stăpânindu-se cu grije, și nu-și mai aminti despre cel de al treilea ou decât seara când gazda îi vorbi despre coji. Toată ziua nu putu face nimic din cauza acestei noi și surprinzătoare puteri pe care știa că o are, dar asta nu-i produse nici o încurcătură deoarece, în chip miraculos, câștigă în ultimele zece minute tot timpul pierdut.

Pe măsură ce ziua înainta, starea sa de spirit trecu dela surpriză la exaltare, cu toate că-și amintea încă în chip neplăcut împrejurarile plecării sale dela „Balaurul lung“, și un zvon ajungând până la colegii săi îi atrăsese câteva zeflemele. Evident că-i trebuia mai multă prudență la ridicarea obiectelor fragile, dar altfel, cu cât se gândea asupra lui, darul acesta îi promitea tot mai multe plăceri. Iși propuse între altele, să-și mărească averea personală prin modeste acte de creațiune. Chemă pe lume o minunată pereche de butoni de manșetă cu diamante, și-i anihilă la iuțeală zărind pe fiul patronului care traversa sala, îndreptându-se spre biroul său. Ii fu teamă să nu se întrebe tânărul cum ajunseseră nasturii în posesia lui. Iși dete seama perfect că spre a-și exercita puterea, era nevoie de precauții

și de luare aminte, dar, se gândi că greutățile ce avea de învins până se va deprinde de-a binelea, nu erau mai mari decât acelea pe cari le înfruntase pentru a învăța să meargă cu bicicleta. Poate că analogia aceasta, precum și sentimentul că ar fi rău-venit la „Balaurul lung“, îl atraseră după prânz în străduța pustie din dosul uzinei de gaz, spre a repeta în liniște câteva minuni.

Se pare că în încercările sale era oarecare lipsă de originalitate, căci în afară de puterea sa voluntară, d. Fotherighay nu era un om tocmai excepțional. Ii reveni în minte minunea cu toiagul lui Moise, dar noaptea era întunecoasă și nepotrivită pentru împlânzirea vreunor mari șerpi miraculoși. Atunci își aminti povestea lui Tannhäuser pe care o citise pe dosul unui program dela concertele filarmonice. Asta-i păru foarte atractivă și inofensivă. Iși înfipse bastonul în iarba ce mărginea cărarea și-i porunci să înflorească. Aerul se parfumă pe dată cu mireazma trandafirilor, și cu un chibrit ce aprinse, văzu cu ochii că splendida minune era cu adevărat săvârșită. Satisfacția sa fu întreruptă de un sgomot de pași ce înaintau. De frică să nu i se descopere prea de vreme puterea, el spuse repede bastonului înflorit: Du-te, ceea ce însemna după el: fă-te iar baston; dar dânsul era foarte emoționat. Bastonul fugi cu o iuțeață grozavă, și imediat se auzi un strigăt de mânie și o înjurătură pronunțată de persoana ce se apropia.

— Cui arunci bastoane, imbecile? — strigă o voce. — M'a lovit strașnic la picioare.

— Sunt mâhnit domnule, — răspuse Fotheringay, și înțelegând că explicația sa era nepotrivită, începu să-și răsucească nervos mustața, când îl văzu înaintând pe Winch, unul din cei trei agenți de poliție din Immering.

— Ce spui? — întrebă agentul — Uite! tu ești, chiar așa e, tu ești care ai spart lampa la „Balaurul lung“.

— Nu spun nimic, absolut nimic, — bâlbâi d. Fotheringay.

— Pentru ce atunci arunci bastoane în picioarele oamenilor?

— Oh! e grozav, — protestă d. Fotheringay.

— Cred și eu că-i grozav! Nu știi că loviturile de baston fac rău? Pentru ce dai, hai?

Pentru moment, d. Fotheringay se afla în imposibilitate de a răspunde pentru ce-o făcuse. Tăcerea sa păru că enervează pe d. Winch.

— Ai atacat poliția tinere, asta ai făcut.

— Ascultă-mă, domnule Winch, — se rugă d. Fotheringay încurcat și confuz, — sunt foarte mâhnit. Faptul e că...

— Ce...?

Dânsul nu știu să invente altceva decât adevărul.

— Făceam o minune.

Incercă să spună lucrul ăsta cu nepăsare, dar nu izbuti.

— Făceai o...! Haide! nu spune prostii. Să faci o minune. Adevărat! o minune. Și încă una bună! Dar toată lumea știe că nu crezi în minuni... Și asta trebuie să fie tot vre-una din stupidele tale șarlatanii de vrăjitor, iată ce e. Acuma, o să mergem...

Dar d. Fotheringay nu știa niciodată ce voise să-i spună d. Winch. El își dădea seama că își desvăluise secretul cel prețios, că-l aruncase în cele patru colțuri ale lumii. Un violent acces de nervi îl împinse spre acțiune. Se întoarse brusc și furios către agentul de poliție.

— Destul cu toate astea, îți spun! Am să-ți arăt acum una din stupidele mele scamatorii de vrăjitor, așteaptă! Du-te la dracu! Iute, du-te!

Rămase singur.

D. Fotheringay nu mai făcu nici o minune în noaptea aceea și nu se mai îngriji nici de soarta bastonului său înfiorat. Se întoarse îndată în oraș, și stăpânit de-o uimire liniștită, reintră în camera sa.

— Doamne! — gândi el, — e un dar puternic... un dar extrem de puternic... N'aveam intenția să fac uz în felul acesta, nu, cu siguranță... Mă întreb cum ar putea să fie în Iad!

Se așază pe marginea patului spre a-și scoate ghetetele. Lovit în chip subit de o idee fericită, transferă agentul de poliție la San-

Francisco, și, fără să mai intervină în cauzele naturale, se așază înțelepțește în pat. Noaptea, visă furia lui Winch.

A doua zi dimineața, d. Fotheringay află două noutăți interesante. Cineva plantase un foarte frumos trandafir acățător pe zidul proprietăței d-lui Gomshott bătrânul, și trebuiau să caute cu cangea prin râu până la moară spre a-l regăsi pe agentul Winch.

Toată ziua asta, d. Fotheringay rămase distrat și gânditor nu făcu nici o minune, și nici în ziua următoare, afară de trimiterea câtorva proviziuni lui Winch, și îndeplinirea lucrărilor sale cu o punctualitate perfectă, în ciuda vâjăelei de gânduri care-i asurzeau spiritul. Extraordinara nepăsare și blândețea manierelor sale fura remarcate de diferite persoane care-l zeflemisiră. Aproape toată vremea el se gândea la Winch.

Duminică seara, merge la capelă, și, destul de curios, d. Maydig, pășiorul care se interesa puținel de lucrurile oculte, predică despre *lucrurile ce nu sunt legitim permise*. D. Fotheringay nu era un enoriaș tocmai regulat, dar sistemul său de scepticism afirmativ, despre care a mai fost vorba, fu de data asta grozav de zdruncinat. Dezvoltarea predicei aruncă o lumină cu totul nouă asupra noilor sale daruri și el luă hotărîrea să consulte pe d. Maydig după terminarea serviciului divin. Indată ce se decise, dănsul se întrebă cu mi-

rare pentru ce nu-i venise ideea asta mai de mult.

D. Maydig, om slab și nervos, cu gâtul și mâinile lungi, fu foarte măgulit când i se ceru o convorbire particulară de către un tânăr a cărui indiferență în materie religioasă era un subiect de scandal pentru tot orașul. După o mică întârziere, îl conduse în biroul casei parohiale, care era lângă biserică, îl instală într'un fotoliu comod, și, stând în picioare în fața unui foc viu, — și picioarele lui proiectau pe zidul opus umbra unui arc rhodian — invită pe d. Fotheringay să-și expună pricina vizitei sale.

La început, d. Fotheringay fu cam dezo-orientat, și simți oarecare greutate căutând să intre în materie.

— Abia cu anevoe, dacă o să mă credeți, d-le Maydig, mi-e tare teamă..., și așa mai departe, câtva timp.

În fine, încercă o întrebare și rugă pe d. Maydig să-i spună ce părere are despre minuni.

D. Maydig tocmai spunea: „Ei bine...” cu un aer foarte capabil, când d. Fotheringay îl întrerupse.

— Imi închipui că nu credeți, că un om de rând, ca mine, de exemplu, care ar fi acum așezat în acest fotoliu, ar putea să aibă în el un fel de putere secretă care l-ar face capabil să săvârșească unele lucruri numai prin voința sa?

— E posibil, — zise d. Maydig, — sunt lucruri de felul acesta cari se pot întâmpla.

— Dacă-mi permiteți să mă servesc în voe de vre-unul din obiectele de pe aici, cred că aş putea să vă probez lucrul prin exeperiență. Să luăm, de exemplu, această cutie cu tutun. Aș vrea să știu, dacă ceeace voi face cu ea e o minune sau nu. Un moment, vă rog, d-le Maydig.

Dânsul încruntă sprâncenele, întinse mâna spre cutia cu tutun și zise :

— Fă-te un vas cu micșunele.

Cutia cu tutun execută ce i se comandase.

D. Maydig tresări brusc văzând schimbarea și privirea sa alergă un timp dela thaumaturg la vas. Nu putea spune nici un cuvânt. Deodată, riscă să se aplece peste masă și să miroasă micșunelile. Erau culese proaspăt și foarte frumoase. Apoi examină încremenit pe d. Fotheringay.

— Cum ai făcut asta ? — întrebă el.

D. Fotheringay își trase mustața.

— Am poruncit... și iată ! Asta e o minune, sau magie neagră, sau ce e ? Ce socotiți că se află în mine ? Uite asta aş vrea să știu.

— E un eveniment cu totul extraordinar.

— Acum opt zile, nu știam mai mult decât dvs., dacă aş putea face asemenea lucruri. E ceva bizar în voința mea, socot, și asta-i tot ce înțeleg.

— Și ăsta-i singurul lucru ? Mai poți face și alte lucruri afară de ăsta ?

— De sigur... Doamne!... — exclamă d. Fotheringay. — Tot ce vreau.

El se gândi și căută să-și amintească o ședință de scamatorie la care asistase.

— Iată, — zise el întinzând mâna, — transformă-te într'un vas cu pești... nu, nu asta... transformă-te într'un acvarium cu apă și cu pești roșii; e mai bine. Ați văzut, domnule Maydig?

— E uimitor, e de necrezut. Sau dumneata ești cel mai extraordinar dintre... Dar nu...

— Aș putea să-l transform în orișice, — zise d. Fotheringay. — Ori ce-aș vrea. Iată, fă-te porumbel, înțelegi?

Imediat un porumbel vânăt începu să zboare prin cameră, silind pe d. Maydig să se plece de câte ori se apropia de el.

— Oprește-te acolo — și porumbelul rămase nemișcat în aer.

— Pot să-l fac din nou vas cu flori, — zise el.

După ce puse porumbelul pe masă, săvârși minunea.

— Acum poate vreți să fumați o țigară?

Și dânsul reînapoe cutia cu tutun.

D. Maydig urmărise toate schimbările acestea din urmă cufundat într'o tăcere zburcumată. El cătă timid spre d. Fotheringay, luă foarte ușurel cutia cu tutun, o controlă și o puse la loc pe masă.

— Ei bine!... fu singura expresiune pe care o găsiră sentimentele sale.

— Acuma-mi e mai ușor să explic pentru ce am venit să vă văd, — zise d. Fotheringay.

Dânsul începu povestirea lungă și complicată a curioaselor sale experiențe, pornind dela întâmplarea cu lampa dela „Balaur lung“ și încurcându-se în aluziuni persistente asupra lui Winch. Pe când vorbea, mândria trecătoare ce minunase pe d. Maydig, îi dispăru; dânsul deveni iarăși comunul d. Fotheringay, așa cum fusese întotdeauna. De odată pe când d. Fotheringay istorisea minunea cu cel de-al treilea ou, pastorul îl întrerupse cu un gest grăbit al mânei.

— E imposibil, — zise el, — e de necrezut. E uimitor, de sigur, dar asta împacă un mare număr de greutateți neașteptate. Puterea de a săvârși minuni este un dar, o calitate personală ca geniul sau ca dubla vedere. Până în prezent n'a fost întâlnită decât foarte rar și la ființe excepționale. Dar în cazul de față... Totdeauna am rămas surprins de minunile lui Mahomed, și de acelea ale fachirilor și de acele ale d-nei Blavatsky, e natural, nu-i așa? Da, e pur și simplu un dar. Și asta întărește în chip minunat argumentele marelui gânditor — și vocea d-lui Maydig căpătă un ton respectuos — Grația Sa ducele d'Argyll. Cu astea, noi sondăm o lege mai adâncă... mai adâncă decât legile naturei. Da... da... Continuă, continuă!

D. Fotheringay se apucă din nou să povestească pățania cu Winch, și d. Maydig,

care nu mai era nici intimidat, nici înfricoșat, începu să-și legene picioarele în toate părțile și să-și manifesteze mirarea.

—Asta mă turbura mai mult, — continuă d. Fotheringay, — pentru asta mai ales am numai decît nevoie de un sfat. Fără îndoială, dânsul e la San-Francisco, ori unde-o fi San-Francisco, dar natural lucrul e supărător pentru amândoi, cum veți vedea, domnule Maydig. Nu-mi închipui cum ar putea dânsul înțelege ce i s'a întâmplat; probabil că e speriat și disperat într'un mod îngrozitor, și caută să mă regăsească. Foarte probabil că o pornește mereu la drum spre a se reîntoarce aici; dar îl întorc la punctul de plecare printr'o minune din vreme în vreme, când socotesc necesar. Și natural, acesta-i un lucru pe care el nu-l poate pricepe și asta trebuie să-l supere strașnic; și natural dacă de fiecare dată cumpără un bilet de tren, trebuie să-l coste o sumă bună. Am făcut pentru dânsul tot ce-am putut, dar natural și lui i-ar veni greu dac'ar fi în locul meu. M'am gândit, pe urmă, că hainele sale s'ar fi putut pârli și distruge... mai înainte de a-l fi scos de acolo, înțelegeți, dacă iadul e așa cum se spune. În cazul ăsta, presupun că l-au vârat în închisoare la San-Francisco. Natural îndată ce m'am gândit la asta, am vrut să aibă pe dânsul o uniformă nouă. Dar vedeți dumneavoastră, sunt într'o situație a dracului de încurcată... •

D. Maydig părea serios.

— Văd eu că ești în incurcătură. Da, e o situație grea. Cum să eși...

Dânsul deveni nehotărît.

— Oricum ar fi, să lăsăm pe Winch la o parte pentru moment, și să discutăm chestiunea mai importantă. Nu cred să fie aici un caz de magie neagră, nici altceva de felul ăsta. Nu bănuiesc să fie nici umbră de intenție criminală în toate astea, domnule Fotheringay,... nici cea mai mică umbră, numai să nu suprimi vreun lucru existent. Nu, astea-s minuni... adevărate minuni... minuni, de cea mai rară calitate, ca să spun așa.

El se plimba repede gesticulând prin fața focului, în timp ce d. Fotheringay ședea în fotoliu, încovoiat peste masă și cu capul în mâini, părând foarte frământat.

— Nu știu cum aş scoate-o la capăt cu Winch, — zise el.

— Cu darul ăsta al minunilor, după cum vedem un dar foarte puternic, îl vom regăsi noi pe Winch, nu-ți fie frică, — zise d. Maydig. — Dumneata ești un personagiu foarte important, scumpul meu Domn, cu cele mai uimitoare puteri, după cum o probează faptele; mai ales, lucrurile pe cari le poți face...

— Da, m'am gândit la câteva lucruri, — zise d. Fotheringay; — dar câteodată se'n-tâmplă de-andoaselea. Ați văzut adineauri peștii. Un bazin anapoda, niște pești anapo-

da. Și eu credeam că precizasem deslușit ce voiam.

— Natural, — zise d. Maydig, — foarte natural, absolut natural.

El se opri și examină pe d. Fotheringay.

— Darul ăsta e fără margini în practică. Să punem la încercare puterea dumitale, de exemplu. Dacă există în realitate... Dacă e în realitate ceea ce pare să fie...

Și oricât de necrezut s'ar părea, în biroul casei parohiale a *Bisericii Congregaționale*, în seara de Duminică 10 Noembrie 1896, d. Fotheringay, inspirat și condus de d. Maydig, se apucă să facă minuni. Data atrage imediat atențiunea cititorului. El va obiecta, dacă n'o fi și făcut-o chiar, că oare-cari părți din povestirea aceasta nu sunt probabile, că dacă fapte de felul acesta s'ar fi petrecut cu adevărat, s'ar fi vorbit despre ele în toate ziarele de atunci. I se vor părea mai cu seamă greu de admis amănuntele ce urmează, deoarece între altele duc la concluzia că el sau ea, cititorul sau cititoarea, ar fi trebuit să piară într'un chip violent și fără pereche, în această noapte de pomină. În continuarea povestirii, toate acestea vor deveni cu desăvârșire clare și ușor de crezut, după cum va admite cititorul inteligent și rațional. Dar nu e vremea să terminăm această povestire, la mijlocul căreia deabia am ajuns. La început, minunile făcute de d. Fotheringay nu fură de cât minuni mici și timide, cu micile obiecte

și bibelouri de prin cameră, tot așa de neînsemnate ca și minunile teosofilor; cu toate acestea ele fură primite cu o neîncredere respectuoasă de către colaboratorul său. Din partea lui, Fotheringay ar fi preferat să sfârșească pe loc cu afacerea Winch. Dar d. Maydig nu-i dăde voie. După ce făcură o duzină de asemenea mărunțișuri casnice, simțul puterii lor sporî, imaginația lor începu să dea semne de ațătare, și ambiția lor crescua. Prima lor întreprindere mai mare se datorî foamei și neglijenței d-nei Minchin, menajera d-lui Maydig. Masa la care pastorul conduse pe d. Fotheringay era fără îndoială rău alcătuită, și nu făcea poftă celor doi laborioși făcători de minuni; dar ei se așezaseră la masă și d. Maydig vorbea mai mult cu tristețe decât cu supărare de neglijențele și de uitucenia menajerei sale, când îi veni în minte d-lui Fotheringay că se prezenta o ocazie pentru el.

—Nu credeți, domnule Maydig, dacă nu e indiscret, că eu...

— Scumpul meu domn Fotheringay, nu, de sigur, nu...

D. Fotheringay îl întrerupse cu un gest.

— Ce vom comanda, — întrebă el, cu larghețea omului la înălțimea împrejurărilor; și, după indicațiile d-lui Maydig, refăcu pe de-antregul cina.

— Cât despre mine, — zise el, privind pe fu riș alegerea d-lui Maydig. — am o slăbiciune

deosebită pentru o cană de bere și o farfurie mare cu epure, și asta voi comanda. Vinul de Bourgogne nu prea-mi place așa de mult.

Intre timp, berea și epurele sosiră la comanda sa. Dâșșii zăboviră la masă, vorbind, pe un ton de egalitate de care d. Fotheringay fu surprins și recunoscător, despre toate minunile pe cari le vor putea face.

— Și, domnule Maydig, aș fi în stare să vă ajut poate... din punctul de vedere casnic.

— Nu prea înțeleg bine, — zise d. Maydig, turnându-și în pahar din vinul minunat de Bourgogne.

D. Fotheringay își servi o a doua porție de epure, și răspunse cu gura plină :

— Gândeam — *niam, niam*, — că aș fi în stare poate, — *niam, niam* — să fac o minune cu d-na Minchin — *niam, niam* — să o fac mai bună...

D. Maydig puse la loc paharul și păru incredul.

— Ea este... Nu-i place să se amestece cineva în afacerile ei, înțelegi, domnule Fotheringay. Și, la dreptul vorbind ceasul este unsprezece trecute și dâșsa probabil s'a culcat și a adormit. In sfârșit, crezi că...

D. Fotheringay medită asupra acestor obiecțiuni.

— Nu văd pentru ce nu s'ar putea face în timpul somnului.

O clipă, d. Maydig se împotrivi acestei idei, dar în sfârșit consimți. D. Fotheringay dete

toate ordinile, și ceva mai liniștiți, poate, cei doi oameni își continuară masa. D. Maydig discuta despre schimbările ce se aștepta să găsească la menajera sa, a doua zi, cu un optimism ce păru, chiar pentru judecata de după masă a d-lui Fotheringay, cam silit și exagerat, când o serie de zgomote nedeslușite se auziră deasupra lor. Dâșii se întrebă din ochi și d. Maydig plecă repede dela masă. D. Fotheringay îl auzi chemându-și menajera, apoi urcând încet scara.

După două-trei minute, pastorul se'ntoarse, cu pasul ușor, cu fața încântată.

— Minunat! — zise el, — și mișcător! Foarte mișcător.

Dânsul începu din nou să se plimbe repede prin fața focului.

— O căință, o căință grozav de mișcătoare... dincolo de ușă. Sărmana femeie! O schimbare minunată. S'a sculat. Trebuie să se fi sculat imediat. Ea ș'a trezit ca să spargă o sticlă cu coniac ascunsă în cufărul ei. Și s'o și mărturisească!... Dar asta ne dă... ne deschide cele mai neașteptate perspective de posibilități. Dacă putem face schimbarea asta minunată în ea...

— Lucrul pare fără margini, — zise d. Fotheringay, — cât despre Winch...

— Absolut fără margini.

Și, din fața focului, d. Maydig, iniăturând cu un gest dificultatea Winch, desfășură o se-

rie de propuneri minunate, propuneri pe cari le imagina pe măsură ce vorbea.

Ce erau propunerile astea, nu privește direct această povestire. E destul să se știe că erau făcute într'un spirit de nesfârșită bunătate; e destul să se știe iarăși că problema lui Winch rămase fără dezlegare. Nu mai este nevoie de asemeni să se arate în ce măsură și-a găsit realizarea seria asta de minuni. Fură încurcături uimitoare. Primele ceasuri ale dimineții găsiră pe d. Maydig și pe d. Fotheringay colindând piața, înghețată sub lumina liniștită a lunii, într'un fel de extaz thaumaturgic, d. Maydig foindu-se și gesticulând într'una, d. Fotheringay, scurt și aspru, și de loc surprins de măreția sa. Ei tămăduiseră pe toți bețivii parohiei, schimbaseră toate felurile de bere și de alcool, în apă, d. Maydig biruind în această privință. Deasemenea îmbunătățiseră foarte mult serviciul trenurilor din împrejurimi, uscaseră o mlaștină, crescuseră fertilitatea solului pe dealurile învecinate, și vindecaseră pe pastor de negi; mergeau acum să vadă ce s'ar mai putea face cu zăgazul stricat.

— Orașul nu va mai fi mâine acelaș, — găfâi d. Maydig, — și cât de surprinsă și recunoscătoare va fi toată lumea!

Chiar în momentul acela orologiul bisericii sună trei ceasuri.

— Dar e trei, — zise d. Fotheringay. — Trebuie să mă întorc. La opt trebuie să fiu la birou. Și de altfel...

— Dar abia am început, — răspunse d. Maydig, îmbătat de dulceața puterii fără margini. Noi numai cât am început. Gândește-te la tot binele pe care-l vom face. Când lumea se va trezi...

— Dar..., — zise d. Fotheringay.

D. Maydig îl apucă pe neașteptate de braț. Ochii îi sclipeau sălbatec.

— Scumpul meu amic, — zise el, — nimic nu ne grăbește! — Dânsul arată cu degetul luna de-asupra capului. — Josua!

— Josua? — întrebă d. Fotheringay.

— Josua! — repetă d. Maydig. — Pentru ce nu? Oprește-o!

D. Fotheringay privi luna.

— E cam mult, — observă el, după o pauză.

— Pentru ce nu? — insistă d. Maydig. — Desigur ea nu se va opri. Vei opri numai învârtirea pământului? mă pricepi? Timpul se oprește. Cu asta nu înseamnă că facem vre-un rău.

— Hm! — făcu d. Fotheringay. — Ei bine! — și suspină — voi încerca. Haide!...

Dânsul se'nchee la jachetă și se adresă globului locuit, adunându-și toată încrederea în puterea sa:

— Nu te mai învârti, înțelegi?

Intr'o clipă, el zbură prin aer, peste cap cu o viteză de duzini de mile pe minut. Cu toate cercurile nenumărate pe cari le făcea pe secundă, el se gândi; căci gândirea este minunată, câte odată înceată ca smoala când curge,

alte ori iute ca lumina. Numai decât el se gândi și voi :

— Să mă aflu din nou pe pământ viu și nevătămat. Orice s'ar întâmpla, să mă găsesc pe pământ viu și nevătămat.

Era tocmai timpul, căci hainele sale, încălzite de viteza cu care alerga prin aer, începeau deja să se aprindă.

Se găsi pe pământ după o izbitură furioasă, dar care nu-i făcu nici un rău, pe ceva care părea să fie o movilă de pământ de curând ridicată. O masă enormă de metal și de zidărie, ce semăna strașnic cu turnul orologiului din piață, atinse pământul aproape de dânsul, sări peste el, și fugi, explodând ca o bombă în pietre, cărămizi și moloz. O vacă învârtăjită se ciocni de unul din blocurile cele mai mari și se strivi ca un ou. Era un zgomot asurzitor, pe lângă care cele mai grozave zgomote din viața sa trecută, păreau sunetul prafului ce cade, și care fu urmat de o scară descrescândă de zgomote mai mici. Un vânt puternic mugea în aer și pe pământ, așa încât abia putea să ridice capul spre a privi. O bucată de timp, fu cu răsufierea prea tăiată și prea uimit ca să mai vadă unde se afla și ce se întâmplase. Prima mișcare a sa, fu să-și pipăie capul și să se îndoiască că firele-i de păr suflă de vânt, erau în adevăr ale sale.

— Doamne ! — bâlbâi d. Fotheringay, împiedicat de vijelie să articuleze ; — avusei o zguduitură ! Ce e ? Un uragan și tunete ; și a-

bia adineaori, o noapte măreață. Maydig m'a făcut să fac vre-o prostie. Ce vânt! Dacă voi urma să mă joc așa cu asta, sunt sigur că se va întâmpla vre-o nenorocire spăimântătoare!... Unde-i Maydig?... În ce încurcătură blestemată se găsesec toate...

El privi tot împrejurul său, atât cât îi permiteau pulpanele fâlfâinde ale jachetei. Aparența lucrurilor era în adevăr stranie.

— În orice caz... cerul e tot la locul lui, — își zise d. Fotheringay; — numai el mai e la loc. Și chiar acolo pare că se pregătește o vijelie îngrozitoare. Dar iată luna, colo, deasupra capului, chiar în acelaș loc ca și adineaori, strălucitoare ca miezul zilei. Cât despre celelalte... Unde e orașul? Unde e...? Unde sunt toate lucrurile?... Și cine dracu face să sufle vântul ăsta? Nu comandasem vânt!...

D. Fotheringay făcu mari sforțări spre a se ridica în picioare, dar în zadar, și desperat, rămase în patru labe, ținându-se încleștat. El pândeă peisagiul luminat de lună, în partea în spre care bătea vântul, cu pulpanele jachetei fâlfâindu-i deasupra capului.

— Serios, e ceva! Dar ce poate să fie, cerule, cine poate să-mi spună?

Peste tot, nu se vedea nimic în lumina argintie, decât norii de praf târâți de vijelia surerătoare; numai grămezi de pământ surpându-se și mormane de ruini haotice, se zăreau vag; nici, arbori, nici case, nici forme obișnuite, numai o nesfârșită întindere răscolită ce

dispărea în sfârșit sub coloanele și norii învârtejiți, sub fulgerele și rostogolirile de tunete ale unei furtuni ce creștea în chip violent. Lângă el, sub luminarea lividă, era ceva care trebuie să fi fost un ulm, o grămadă sfărâmată de așchii de lemn, mărunțușită din vârf până în rădăcină; și mai departe o grămadă încâlcită de traverse de fier — cu siguranță trebuie să fi fost calea ferată — răsărea din mijlocul ruinelor înghesuite nelămurit.

După cum vă puteți închipui, când d. Fotheringay oprise rotația globului solid, nu precisase nimic despre obiectele mobile de pe suprafața sa. Și pământul se învârte așa de repede încât la equator suprafața sa aleargă cu o viteză de mai mult de o mie de mile pe oră iar în latitudinile noastre cu mai mult de jumătate din iuțeala aceasta. Așa încât orașelul, și d. Maydig, și d. Fotheringay, și toată lumea și toate lucrurile, fuseseră svârlite cu violență înainte cu o viteză de aproape nouă mile pe secundă, adică mult mai cu violență decât dacă ar fi fost aruncate de un tun. Și toate ființele omenesti, și toate creaturile vii, toate casele, toți arborii, — lumea întreagă așa cum o cunoaștem — fusese aruncată astfel, răscolită și distrusă cu totul, pur și simplu.

De toate astea, natural, d. Fotheringay nu-și dete seama lămurit. Dar el înțelese că minunea sa dăduse greș, și atunci îi veni un mare dezgust de minuni. Se găsea acum în întuneric, căci norii se îngrămădiseră și ascundeau

din când în când fața lunii, și aerul era plin de pietre mari de grindină, ciocnindu-se și învârtindu-se. Un urlet teribil de vânt și de apă umplea cerul și pământul, și, ferindu-și ochii cu mâna, dânsul putu să zărească, prin praf și prin grindină, un zid imens de apă ce 'na-inta spre el.

— Maydig! — zbieră vocea d-lui Fothe-ringay înăbușită de tumultul elementelor. — Ajutor! Maydig! Oprește, — strigă el apelor ce alergau. — O! pentru Dumnezeu, oprește! Pacea, o clipă, — spuse el tunetelor și fulgurelor. — Opriți-vă numai o clipă să-mi trag răsuflarea... Și acuma ce-o să fac?... Ce *trebuie* să fac?... Dumnezeule! cum aș vrea să fie Maidyg aici... Sunt eu! — își zise el. — Vom pune totul la loc de astădată, pentru Dumnezeu.

Rămase în patru labe, cu capul plecat în contra vântului, ocupat cu totul să pună lucrurile în ordine :

— Ah! — suspină el. — Nimic din cele ce voi comanda să nu se întâmple mai înainte de a fi spus: Haide:... Doamne! ar fi trebuit să mă gândesc la asta mai de vreme.

Își ridică vocea slabă în contra furtunei, zbierând din ce în ce mai tare în dorința zadarnică de a-și auzi cuvintele.

— Ei! gata!... Acum atenție la ce voi comanda! Mai întâi de toate, când tot ce am de spus se va face, să-mi pierd puterea mea miraculoasă; voința mea să devină ca și voința tu-

turor celorlalți, și toate minunile acestea periculoase să înceteze. Sunt destule! Mai bine să nu mai fac. Atât, ăsta-i primul lucru. Și iată al doilea: să mă reîntorc exact în momentul în care minunile încep. Toate lucrurile să redevină exact cum erau mai înainte de a se răsturna această prea fericită lampă. E un lucru greu, dar e cel din urmă. S'a înțeles bine? Nici o minune... toate lucrurile cum erau... și eu în cărciuma „La Balaurul lung”, exact înainte de-a'mi bea halba. E bine? Da!

Dânsul își infipse degetele în pământ, închise ochii, și zise:

— Haide!...

Totul redeveni perfect liniștit. El se simți din nou în picioare.

— *Dumneata* o spui, — pronunță o voce.

Deschise ochii. Se găsea în cărciuma „La Balaurul lung”, discutând despre minuni cu Toddy Beamish. Avu senzația nedeslușită, care dispăru numai decăt, a unui mare eveniment uitat. Înțelegeți, în afară de pierderea puterii sale miraculoase, toate lucrurile erau din nou în ordine; spiritul și memoria sa deci erau absolut ce fuseseră în momentul în care începe povestirea aceasta; așa încât el nu știa absolut nimic din cele ce s'au istorisit aici, nu știa pân'acum nimic din ce istorisese aici. Și între altele, natural, continua să nu creadă în minuni.

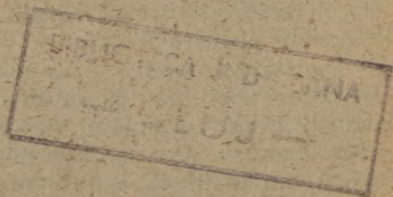
— Iți spun că minunile, propriu zis, nu se

pot săvârși, ori ce-ai afirma, — discuta el, — și sunt gata s'o susțin până la capăt.

— Nu-i decât opinia *dumitale*. Probează-o dacă poți! răspundea Toddy Beamish.

— Ascultă, d-le Beamish, — replica d. Fotheringay.

— Să examinăm limpede ce este o minune. E un fapt contrariu mersului natural al lucrurilor și produs numai prin simpla putere a voinei...

A APARUT

OCHIUL DE NICHEL
NO. 82
NUVELĂ

de Tudor Teodorescu-Braniște

Biblioteca „DIMINEAȚA”

De vânzare la chioșcarii de ziare

și la toate librăriile

PREȚUL 6 LEI

Vigurosul prozator THOMAS MANN este, fără indoială, figura cea mai proeminentă a literaturii germane contemporane.

După succesul extraordinar pe care romanul lui, TRISTAN tradus și publicat în No. 83 al Bibliotecii „Dimitineață” l'a avut pe lângă cetitorii români, această excelentă publicație de popularizare oferă acum cetitorilor săi un nou volum de Thomas Mann:

COPILUL MINUNE

povestiri traduse de OTILIA GHIBU și destinate aceluiaș succes rar.

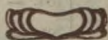
Pretul volumului 6 lei.

A apărut:

1. — M. Sadoveanu: *Răsboiul Balcanic.*
2. — I. Agârbiceanu: *Diavolul.*
3. — P. I. Jouve: *Spitalul.*
4. — Gérard de Nerval: *Mâna vrăjită.*
5. — Oscar Wilde: *Crima Lordului Arthur Savile*
6. — A. de Herz: *Șeful Gării.*
7. — Gleb Uspenski: *Lăcustele.*
8. — Gala Galaction: *Toamne de Odinioară.*
9. — Edgar Poë: *Fantezii humoristice.*
10. — Rémy de Gourmont: *Secretul lui Don Juan.*
11. — Gh. Brăescu: *Nuvele.*
12. — G. Galaction: *Viața lui M. Eminescu*
13. — H. de Balzac: *Adio.*
14. — Albert Samain: *Xanthis sau vitrina sentimentală.*
15. — H. Sanielevici: *La Montmorency.*
16. — Blasco Ibanez: *Imprumutul Răposatei.*
17. — Anatole France: *Domnișoara Roxana.*
18. — Anton Bacalbașa: *Din viața militară.*
19. — Ștefan Petică: *Poeme.*
20. — Bojeva Niemițova: *Zina apelor.*
21. — Ion Dougorozi: *Surpriză.*
22. — Sandu Teleajen: *Poveștile lui Hinu Ion.*
23. — Jach London: *Omul cu obrazul ncrustat.*
24. — I. Ciocârlan: *Flămânzii.*
25. — Eug. Bourreanu: *Lupii.*
26. — J.-H. Rosny: *O Sărutare.*
27. — Al. Ciura: *Homunculus.*
28. — Leon Tolstoi: *Viața mea.*
29. — N. Bazarria: *Prima turcoaică.*
30. — J. Jaurès: *Patru cuvântări.*
31. — Hanns Heins Ewers: *Păiajenul.*
32. — Goethe: *Faust.*
33. — Ioan Petrovici: *umintirile unui băiat de familie*
34. — Thomas Mann: *Tristan.*
35. — Natalia Negru: *Amazoana.*
36. — Joseph Conrad: *Laguna.*
37. — I. Vinea: *Descântecul.*
38. — Aratole France: *Crainquebille.*
39. — Holger Drachman: *Povestiri din Danemarca.*
40. — H. Sanielevici: *În tren.*
— Henri de Régner: *Secretul Contesei Barbara.*
41. — I. Agârbiceanu: *Singurătate.*
42. — G. Brandes: *Balzac și Stendhal.*
43. — N. Davidescu: *Crima din strada Noștii.*
44. — Guy de Maupassant: *Livada de măslini.*
45. — Septimiu Popa: *Sărutul cel mai dulce.*
47. — J. H. Fabre: *Din minunile instinctului la insecte.*
48. — W. A. Hofman: *O mireasă*
49. — D. N. Teodorescu: *Radeș.*
50. — Lazăr C. Lazarevici: *Werther.*
51. — Adrian Pascu: *Domnul Șef.*
- 52—53 — Georg Bernard Schaw: *Profesiunea D-nei Warren.*
- 54—55 — V. Purișkevici: *Cum am ucis pe Rasputin.*
56. — Octave Mibreau: *Nebuna.*
57. — Voltaire: *Plăpămarul chior și Taurul alb.*
58. — George Mihail Zamfirescu: *Gazda cu ochii umezi.*
59. — Anatole France: *Către timpuri mai bune.*
30. — Heinrich Mann: *Nevinovata.*
31. — I. Neagu-Negulescu: *Clacă și robie.*
62. — Georges Duhamel: *Odaia ceasornicului.*
63. — Jens-Peter Jacobsen: *O împușcătură în ceață.*
64. — Șalom Alechem: *Un șatzeci și șase...*
65. — Luigi Pirandello: *Livretul Roșu.*
66. — H. Sanielevici: *Familia Lowton.*
- 67—68 — Leonid Andreev: *Viața Părintelui Vasile Fiveischi,*
69. — I. Petrovici: *Văzute și trăite.*
70. — Guillaume Apolnaire: *Drumețul din Praga.*
71. — Vsevelod Garșin: *Floarea Roșie.*
72. — N. Bazarria: *În tinerețe sau la bărânețe.*
73. — Israel Zangwill: *O lună de miere*
74. — Rabindranath Tagore: *Patima iubirii.*
- 75—76 — Carl Ciapek: *R. U. R.*
77. — Th. Dostoevski: *Crocodilul.*
78. — Tomas Hardy: *Micile ironii ale vieții.*
79. — Walter Hansclever: *Antigona*
80. — Octave Mirbeau: *Un om sensibil.*
81. — Dr. Ygrec: *Viața și filosofia lui Spinoza.*
82. — Tudor Teodorescu-Braniște: *Ochiul de nichel.*
83. — Thomas Mann: *Copilul minune,*
84. — Simona Basarab: *Robii pământului.*
85. — H. G. Wells: *Oul de cristal*

SUB TIPAR:

**86. — Gh. Brăescu : Alte schițe
vesele.**

Edittura „Adeveru” S. A. — București: Sărindar, 9—11